

T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN BATMAN'DA TURİZM ALGISI VE
TURİZME KATILIMININ DEĞERLENDİRİLMESİ**

İzzet DEMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM DALI

DANIŞMAN

Prof. Dr. Mehmet Onur GÜLBAHAR

Ağustos-2023
BATMAN
Her Hakkı Saklıdır

TEZ KABUL VE ONAYI

Prof. Dr. Mehmet Onur GÜLBAHAR danışmalığında İzzet DEMİR tarafından hazırlanan “Üniversite Öğrencilerinin Batman’da Turizm Algısı ve Turizme Katılımının Değerlendirilmesi” adlı tez çalışması 21/08/2023 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı’nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri**İmza****Başkan/Danışman**

Prof. Dr. Mehmet Onur GÜLBAHAR

.....

Üye

Doç. Dr. Feridun DUMAN

.....

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Özer ŞAHİN

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Prof. Dr. Osman PAKMA
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kuralları ile Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tarafından hazırlanan Tez ve Seminer Yazım Kılavuzu kriterlerine uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

İmza

İzzet DEMİR

Tarih:

ÖZET
YÜKSEK LİSANS TEZİ
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN BATMAN'DA TURİZM ALGISI VE
TURİZME KATILIMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

İzzet DEMİR

Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Mehmet Onur GÜLBAHAR

2023, 95 Sayfa

Jüri

Prof. Dr. Mehmet Onur GÜLBAHAR

Doç. Dr. Feridun DUMAN

Dr. Öğr. Üyesi Özer ŞAHİN

Bu çalışmanın temel hedefi, Batman ilindeki üniversite öğrencilerinin turizm algılarını ve turizmin gelişimine verdikleri destek düzeyini belirlemektir. Ayrıca, bu verilerin öğrencilerin demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini araştırmaktır. Araştırma kapsamında, Üniversite öğrencilerinin Batman ilinin turizm potansiyeli algılarını ve Batman ilinin turizm gelişim düzeyine katkıları üzerinde durulacaktır.

Bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, turizmle ilgili genel bilgilere yer verilmiştir. İkinci bölüm, Batman ili ve turizm özellikleri hakkında bilgi sunmaktadır. Üçüncü ve son bölümde ise Batman Üniversitesi öğrencilerinin Batman ilindeki turizm algıları ve turizmin gelişimine verdikleri desteği belirlemek amacıyla gerçekleştirilen araştırma sonuçları yer almaktadır.

Araştırma yöntemlerinden olan Nicel Araştırma Yöntemi uygulanan araştırmada, mevcut durumu belirginleştirmek için anket yönteminden yararlanılmış olup, evreni oluşturan Batman Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerden 417 katılımcıdan veri alınarak örneklem belirlenmiştir. Toplanan veriler SPSS 21 programında analiz edilerek katılımcıların demografik farklılıklarına göre turizmi nasıl algıladıkları ve etkileri ölçmek için T-testi ve ONE-WAY ANOVA varyans analizleri yapılmıştır. Katılımcıların turizmin sosyo-kültürel, ekonomik, çevresel ve gelişme düzeyine yönelik pozitif ve negatif etkileri tespit etmek için "Korelasyon Analizi ve Çoklu Regresyon Analizi" yapılmıştır. Çıkan test sonuçlarına bakıldığında Üniversite öğrencilerinin turizm etkilerini algılamaları cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi ve gelir durumu gibi demografik özelliklerden ötürü anlamlı değişkenlik göstermektedir. Turizmde oluşan pozitif havanın, turizmin gelişimine yönelik desteği yükselttiği görülmüştür. Bu açıdan (pozitif) ekonomik, (pozitif) sosyo-kültürel ve çevresel etkilerin, turizm sektöründe daha belirleyici olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Batman, Üniversite Öğrencileri, Turizm ve Turizm Algısı

ABSTRACT**MS THESIS****TOURISM PERCEPTION AND PARTICIPATION OF UNIVERSITY STUDENTS IN BATMAN****İzzet DEMİR****THE GRADUATE SCHOOL OF EDUCATION OF BATMAN UNIVERSITY
THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE
IN TOURISM MANAGEMENT****Advisor: Prof. Mehmet Onur GÜLBAHAR (PhD)****2023, 95 Pages****Jury****Prof. Dr. Mehmet Onur GÜLBAHAR****Doç. Dr. Feridun DUMAN****Dr. Öğr. Üyesi Özer ŞAHİN**

The main aim of this study is to determine the tourism perceptions of university students in Batman province and the level of support they give to the development of tourism. In addition, it is to investigate whether these data differ according to the demographic characteristics of the students. Within the scope of the research, university students' perceptions of the tourism potential of Batman province and their contribution to the tourism development level of Batman province will be emphasized.

This study consists of three parts. In the first part, general information about tourism is given. The second part provides information about Batman province and its tourism features. In the third and last part, there are the results of the research carried out to determine the tourism perceptions of Batman University students in Batman and their support for the development of tourism.

In the study, in which the Quantitative Research Method, one of the research methods, was applied, the survey method was used to clarify the current situation, and the sample was determined by collecting data from 417 participants among the students studying at Batman University. The collected data were analyzed in the SPSS 21 program and T-test and ONE-WAY ANOVA analyzes of variance were conducted to measure how the participants perceived tourism according to their demographic differences and to measure the effects. "Correlation Analysis and Multiple Regression Analysis" were conducted to determine the positive and negative effects of the participants on the socio-cultural, economic, environmental and development level of tourism. Considering the test results, significant differences were found in the perception of tourism effects by university students due to differences in demographic characteristics such as gender, age, education level and income status. It has been seen that the perceived positive contributions in tourism increase the support for tourism development. In this respect, it has been concluded that positive economic, socio-cultural and environmental effects are more decisive than the support given to tourism.

Keywords: Batman, University Students, Tourism, Tourism Perception

ÖNSÖZ

Turizm sektörü, içinde bulunduğumuz zaman diliminde bütün ülkeler için olmazsa olmaz en değerli ekonomik faaliyet göstergesi kabul edilmektedir (Bahar ve Kozak, 2006). Turizm, 50 sektörden fazlasını doğrudan, 185 sektörü dolaylı olarak etkilemektedir (Bahar ve İlal, 2020). Bu yönüyle turizm, ülkeleri etkilediği gibi bölgesel kalkınmaya ciddi katkıları olmakla birlikte, bölgede yaşayan yerel halkın turizmi nasıl algıladıkları, kendi bölgelerinin turizm potansiyelini bilmeleri önem arz etmektedir. Bu araştırma ile Batman ilinde Üniversitede öğrenim gören öğrencilerinin turizmi nasıl algıladıkları, turizmin gelişmesi konusunda verdikleri destek düzeyi, kültürel ve demografik farklılıkları tespit ederek, öğrencilerin Batman şehrinin turizm gelişim düzeyine katkılarını ölçmek amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın meydana gelmesinde ilk süreçten son sürece kadar engin bilgi ve tecrübelerini bizimle paylaşan ve bu süreçte beni devamlı motive edip destek veren danışman hocam sayın Prof. Dr. Mehmet Onur GÜLBAHAR'a, tez jürisinde fikir ve görüşleriyle araştırmama değer katan Doç. Dr. Feridun DUMAN ve Dr. Öğr. Üyesi Özer ŞAHİN hocalarıma şükranlarımı sunarım.

Tezimin her bir sürecini ve ayrıntısını sabırla ve titizlikle değerlendirerek, iyi bir çalışmayı ortaya koymama vesile olan Batman Üniversitesi Turizm Fakültesi değerli hocalarıma, desteklerinden dolayı Batman Üniversitesi öğrencileri ve akademisyenlerine ve özellikle her zaman desteklerini esirgemeyen; hayat arkadaşım ile aileme teşekkürü önemli bir borç bilirim.

İzzet DEMİR
BATMAN-2023

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAYI	i
TEZ BİLDİRİMİ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR ve SİMGELER DİZİNİ.....	viii
ŞEKİLLER VE TABLOLAR DİZİNİ.....	ix
FOTOĞRAFLAR DİZİNİ	x
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	6
TURİZM KAVRAMI, ÖNEMİ, GELİŞİMİ, ETKİLERİ VE TURİZMDE YENİ EĞİLİMLER ile TURİZMDE YERLİ HALK	6
1.1. TURİZM KAVRAMI	6
1.2. TURİST KAVRAMI.....	7
1.3. TURİZMİN ÖNEMİ	7
1.4. TURİZMİN GELİŞİMİ.....	8
1.5. TURİZMİN ETKİLERİ	9
1.6. TURİZMDE YENİ EĞİLİMLER	10
İKİNCİ BÖLÜM.....	17
BATMAN İLİNİN TURİZM POTANSİYELİ VE TURİSTİK ZENGİNLİKLERİ	17
2.1. BATMAN ŞEHİRİ HAKKINDA GENEL VERİLER	17
2.1.1. Batman'ın Tarihçesi.....	18
2.1.2. Batmanın Konumu ve Yeri	19
2.2. Batman İlinin Turizm Olanakları.....	21
2.2.1. Batman İlinin Doğal ve Beşeri Bazı Turistik Kaynakları	21
2.2.1.1. Batman Merkez Turizm Kaynakları	21
2.2.1.2. Hasankeyf İlçesi Turizm Kaynakları	24
2.2.1.3. Kozluk İlçesi Turizm Kaynakları	29
2.2.1.4. Beşir İlçesi Turizm Kaynakları	32

2.2.1.5. Sason İlçesi Turizm Kaynakları.....	34
2.2.1.6. Gercüş İlçesi Kaynakları.....	36
2. 3. Batman İlinde Yapılan Yerel Etkinlikler ve Festivaller	38
2. 4. Batman İlinde Yapılan Turizm Türleri	39
2. 4. 1. Sağlık Turizmi Faaliyetleri	39
2.4.2. İnanç Turizmi Faaliyetleri	40
2.4.3. Doğa ve Spor Turizmi Faaliyetleri	41
2.5. Batman Yöresel Mutfağı.....	42
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	45
ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN BATMANDA TURİZM ALGISI	45
3.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ.....	45
3.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	46
3.3. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI	46
3.4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	47
3.4.1. Evren ve Örneklem	47
3.4.2. Verilerin Toplanması	49
3.4.3. Verilerin Analizi	50
4. ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE TARTIŞMA.....	51
4.1. Katılımcıların Turizm Algılarına Ait Güvenirlik ve Geçerlik Analizleri	51
4.2. Çalışmaya Katılan Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	54
4.3. Katılımcıların Turizm Algılarına Yönelik Verilerin Normallik Dağılımı Analizi	56
4.4. Katılımcıların Turizm Algılarına Yönelik Verilerin Betimsel İstatistiği.....	58
4.5. Katılımcıların Turizm Algılarına Yönelik Verilerin Faktör Analizi	60
4.6. Katılımcıların Turizm Algılarına Yönelik Verilerin Regresyon Analizi	61
4.7. Katılımcıların Turizm Algılarına Yönelik Verilerin T-Testi Analizi	63
4.8. Katılımcıların Turizm Algılarına Yönelik Verilerin Anova Analizi	65
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	70
5.1. Sonuçlar	70
5.2. Öneriler	71
KAYNAKLAR	72
EKLER	78
ÖZGEÇMİŞ	84

KISALTMALAR ve SİMGELER DİZİNİ

ADNKS	: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
AIENT	: Uluslararası Bilimsel Turizm Uzmanları Cemiyeti
Akt	: Aktaran
GSMH	: Gayri Safi Milli Hâsıla
Km.	: Kilometre Metre
Mt.	: Metre
Md.	: Madde
M. Ö.	: Milattan Önce
M. S.	: Milattan Sonra
ÖDA	: Önemli Doğa Alanları
SICTA	: Turizm Aktivitelerinin Uluslararası Standart Sınıflandırılması
SPSS	: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı
SSCB	: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÜRSAB	: Türkiye Seyahat Acentaları Birliği
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
Vb.	: Ve benzeri
Vd.	: Ve diğerleri
WTO	: Dünya Turizm Örgütü
Yy.	: Yüzyıl

ŞEKİLLER VE TABLOLAR DİZİNİ

Şekil 1. 1. Batman Haritası	20
Tablo 2.1. Örneklem Büyüklükleri	48
Tablo 2.2. Güvenirlilik Analizleri.....	51
Tablo 2.3. Ortalama ve Standart Sapma	52
Tablo 2.4. Bireysel Özellikler	53
Tablo 2.5. Normallik Testi	56
Tablo 2.6. Faktör Analizi	59
Tablo 2.7. Regresyon Analizi.....	61
Tablo 2. 8. T-Testi Analizi	64
Tablo 2. 9. Anova Analizi	70

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Foto 3. 1. Hasankeyf Müzesi	23
Foto 3. 2. Zeynel Bey Türbesi	25
Foto 3. 3. Hasankeyf Kalesi	26
Foto 3. 4. Kızlar Camii.....	27
Foto 3. 5. Kozluk Kalesi.....	29
Foto 3. 6. Rabat Kalesi	30
Foto 3. 7. Memikhan Köprüsü	31
Foto 3. 8. Mor Kiryakus Manastırı	32
Foto 3. 9. Bozikan Kalesi	34
Foto 3. 10. Mereto Dağı	35
Foto 3. 11. Seyyid Bilal Türbesi	36

GİRİŞ

Hizmetler sektörünün bir alt dalı olan turizmin, günümüzde ülkelerin gelirleri arasında büyük paya sahip olduğu kabul edilmektedir. (Bahar ve Kozak, 2006). Turizmin hemen hemen tüm sektörlerle katkısı olduğu gibi, 50 sektörden fazlasını ile doğrudan, 185 sektörle ise dolaylı ilişkisi vardır. Bu bakışla turizm, Türkiye'nin popülaritesi en yüksek sektörü olma özelliği taşıırken, ayrıca ülkeye en çok döviz girdisi getiren hizmet alanıdır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın sunulan bilgilere göre Ülkedeki turizm istihdamı, toplam istihdamın yaklaşık %8'ini oluşturmaktadır. Türkiye'nin en fazla döviz geliri yaratan sektörlerinden olan turizm, makroekonomik ölçekte toplamda yaklaşık 96 milyar dolarlık turizm hâsılası etkisi oluşturmakta, ortalama %3'lük katma değer sağlamak suretiyle ülkelerin gelişme potansiyeline en yüksek düzeyde destek vererek, Dünya pazarında rekabetçi olma özelliğine sahip sektör konumunda yerini almaktadır (Bahar ve İlal, 2020). Buna katkı olarak, Dünyada ve Türkiye'de cari dengenin ve dış borç dengesinin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında turizm sektörü gelirlerinin etkisi çok büyüktür (Dündar ve Bahar, 2020).

Dünyada “Sanayi Devrimi” ile beraber dikkatleri üzerine çekmeye başlayan turizm sektörü, ülkelere olan ekonomik, sosyal ve kültürel katkılarından ötürü, 20. yüzyılın sonları ve 21. yüzyılda oldukça üst seviyelere tırmanan rekabet ortamında, özellikle gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin dikkatlerini çekmiş ve bu ülkelerin ekonomik istikrarın sürdürülmesinde etkin rol aldığı görüldüğünden turizm sektörüne ciddi önem verilmesi gerektiği anlaşılmıştır. Küreselleşmenin etkisi teknolojik gelişmelerin artması sebebiyle daha önce beden gücü ile yapılan işlerin artık yeni teknoloji ile birlikte robotların ve cihazların kullanıldığı günümüz dünyasında özellikle istihdamın arttırılması ve ülkelerin ekonomik seviyelerine yapmış olduğu ciddi etkileri gözlemlendiğinde, Ülkeler açısında turizm sektörünün çok önemli olduğu vazgeçilmez bir durum olarak ortaya çıkmaktadır (Küçükaltan ve Akkaşoğlu, 2016).

Turizm sektörü, dünya ülkeleri açısından finansal bakımından gelir sağlamakla birlikte paralel ölçüde o ülkede bulunan iller ve bölgeler arasında da önem kazanmaktadır. Bu sebeple yerel halkın tutum ve davranışları, kültürel ve doğal zenginliklere sahip çıkma eğilimi turizm potansiyelinin bilincinde olması ve ülke ile bölgesel destinasyonlar doğrultusunda hareket edilmesi, ülke ve bölgelerin turizm konusunda varmak istedikleri hedefin gerçekleşmesine katkı sağlamaktadırlar.

Bir alanda turizmin gelişebilmesi ve sürdürülebilirliğin devam ettirilmesi için o bölgede yaşayan halkın düşüncelerinin alınması önem kazanmaktadır (Şahin, 2017, s.1). Turizm hedefleri ve politikaları belirlenirken yerel halkın dogmatik değerlerin ve kültürel yaşantılarını önemsenmesi, planlanan politikaların istenen hedefte olması için vazgeçilmez etkenlerin başında gelmektedir (Eren ve Aypek, 2012, s.2). Politikalarda planlama yapılırken yerel halkın sadece ekonomik durumları göz önünde bulundurulmaması gerekmektedir. Bu bağlamda yapılan turizm politikaları amacına ulaşmakta ve yerel halkın desteğini de almaktadır.

Araştırmanın konusu literatürde aşağıdaki gibi ele alınmıştır.

Turizm sektörünün oluşturduğu eylemlerin, algıların ve tutumlarını inceleyen çalışmaların ilk süreci 1970'li yılların başında geldiği ve yıllar içerisinde giderek arttığı izlenmiştir (Kuvan ve Akan, 2005). Ayrıca turizmin oluşturduğu etki, yerel halkın turizmin gelişmesinde vereceği katkı ve memnuniyet düzeyi turizmin gelişimine yönelik destek ve davranışların belirlenmesinde büyük önem arz etmektedir. (Ko ve Stewart, 2002). Çalışılan araştırmalarda, turizm sektöründe yapılan atılımlar ve gelişimler sonucunda, yerel halkın bütçesine yapılan katkı oranında memnuniyet düzeyleri artan halkın, turizm gelişimine verilen destek düzeyinin de arttığı kanısına varılmıştır (Ko ve Stewart, 2002; Vargas-Sanchez vd., 2009).

Yerel halkın tutum ve davranışları çalışmaları bulunan Ko ve Stewart (2002) araştırmasında, 5 (beş) temel faktör/unsurun (Turizm gelişiminde bireysel yarar, algılanan olumlu etkiler, algılanan olumsuz etkiler, yerel halkın memnuniyeti ve turizm gelişimini destekleme) analizi yapılmıştır. Yapılan analizde turizm gelişiminden elde edilen bireysel katkı ile turizm gelişimi yolunda verilen destek oranı doğrultusunda

pozitif yönelik bir döngü olduğu ayrıca, hem olumlu hem de olumsuz döngülerin üzerinde durularak, turizmin gelişimine ilişkin değişen davranışlar üzerinde doğrudan katkı yaptığı belirtilmiştir.

Yerel halkın turizme bakış açısına bakıldığında en önemli değişkenin ve bu değişkenin arkasındaki ana motive göz önüne getirildiğinde, Ap'a (1992) göre yerel halkın psikolojik, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılayacak ve gelişimlerini sağlayacak gelişmelerden tatmin kalmalarıdır.

Yerel halkın Turizme Karşı Tutumları: Spey Valley, İskoçya'da boyamsal bir çalışma, adı altında çalışma yapan Getz (1994), yaptığı çalışmasında yerel halkın turizm algılarını ve tutumlarını ölçmek isterken, çoğu sakinin uzun süre turizme bakış açıları olumlu olmasına rağmen, turizmin yönelik artan negatif tutumun nedeni araştırıldığında, halkın bekledikleri faydaları elde edemediklerini ya da talep edilen beklentilere cevap verilmediklerini ortaya çıkarmıştır.

2000 yılında yerel toplumun turizm konusunda fikirleri ile davranışları ve turizm sektörü gelişimi konusunda verdikleri güç arasındaki ilişkilerin inceleyen Andereck ve Vogt (2000) tarafından yapılan çalışmada, yedi farklı topluluk üzerinde durulmuş, araştırma sonucuna göre, toplumun geneli ilk süreçte turizmi olumlu algılasalar da turizmin oluşturduğu sonuçlar ve etkilerin her topluluk için farklı sonuçlar gösterdiğini araştırmasında belirtmiş ve gösterilen davranışlar ile turizme verilen katkı arasında anlamlı bir ilişki olduğu vurgulanmıştır.

Tarakçıoğlu (1985), Var, Kendall ve tarafından Muğla'nın Marmaris ilçesinde mahalli toplumun gezginlere yönelik davranışları araştırılmış, Araştırmada bölgesel halktan yüzondört (114) kişi ölçeklendirilerek veri almak için anket yönteminden yararlanılmıştır. Çalışma sonucunda mahalli halkın turizmi, turizm işletmelerini ve faaliyetlerin artıran bir sektör konumda gördüğünü ve kendilerine ekonomik katkı sağladıklarını, yeni iş ortamlarını oluşturduğunu ve çalışma alanları yaratan bir hizmet dal/sektör olarak gördükleri tespit edilmiştir.

Yeni Zelanda sakinlerinin turizm algılarını ölçmek için Lawson, Williams, Young ve Cossens (1998) öncülüğünde on ayrı turizm bölgesinde yapılan kapsamlı bir araştırmada, elde edilen bulgular ve yapılan analiz sonucunda turizme ilişkin algının pozitif ve olumlu olduğu ve turizm sektörünün Yeni Zelanda için finansman, iktisat, işletme ve ekonomi açısından vazgeçilmez bir sektör durumda bulunduğu dair genel bir durum, kanı/düşünce ortaya çıkarılmış, çalışma sonucunda hem mahalli halkın turizm konusunda algıları ölçülmüş ve hedefler arasındaki farklı durumlara göz önünde tutulmuştur.

Yerel turizmin etkilerine bakıldığında kırsal alanlarda yaşayan bireylere yönelik istihdam olanakları artmakta, işsizlik azaltılmakta, bölgenin ekonomik, sosyal ve fiziksel dengeleri değişmekte ve bu sebeple halkın yaşam kalitesi yükselmekle birlikte turizme bakış açıları olumlu yönde etkilenmektedir (Öztürk, 2010, s.18).

Turizm sektöründen ele edilen ekonomik kazanımlar gözle görülür bir şekilde görüldüğünde, bölgelerine gelecek yerli ve yabancı misafirlerin konaklama, yiyecek ve içecek ihtiyaçları, dinlenme merkezleri, sosyal donatıları yapılmaya başlanacaktır. Bu da yerel halka başta istihdam ve diğer etkiler olmak üzere olumlu katkıları olacaktır. Bunları hisseden yerel halkta davranışlarını ve tutumlarını gözden geçirecek bölgelerinin gelişmesi için ayrıca çaba gösterecektir.

Yapılan çalışmalara bakıldığında, turizme yönelik tutum ve davranışlar bölgeden bölgeye değiştiği gibi yerel halkın demografik durumlarına göre de değişebilmektedir. Bu açıdan yerel halkın eğitim durumu, mesleki deneyimleri, gelir seviyeleri, sosyal ve kültürel eğilimleri, turizm sektörüne yönelik olumlu ve olumsuz düşünce belirtmelerine neden olmaktadır. Bu durumlar göz önüne alındığında Garcia, Vazquez ve Macias'a (2015) göre turizmin, o bölgede yaşayan halkın gelenek ve göreneklerini, kültürel ve sosyal yaşantılarını, inanç ve değerlerini etkilediği göz önüne alındığında, olumlu etkileri ile birlikte gelen yabancı ve yerli misafirlerin algı ve davranışları, bölgenin doğal ve tarihi kaynaklarına zarar verebilme düşüncesi ve kendi öz kaynaklarını koruyabilme güdüsü sebepleri ile olumsuz algılara da sahip olunabilmektedir.

Sonuç olarak literatüre bakıldığında, turizmin oluşturduğu sonuçlar yerel halkın algılarının olumlu veya olumsuz olmasında ciddi etkisi gözlemlenmektedir (Avcıkurt, 2003: 61).

Bu çalışmanın Üniversite öğrencileri ile yapılmasında temel amaç, yerel halkın eğitim durumuna göre turizm algılarında ve tutumlarında değişkenlik gösterip göstermediği Üniversite öğrencileri ölçeğinde algı ve etkilerin ölçülmesi hedeflenmiştir. Literatür taramalarında çalışmaların çoğu yerel halk üzerinde bulunulmuş, Üniversite öğrencileri, yerel halk grubu içerisinde sayılıp sayılmadığı önem kazanmaktadır. 5272 Sayılı Belediye Kanunun 13. maddesinde “Herkes yaşadığı yerin hemşehrisidir.” Hükmü doğrultusunda nüfus defterine kayıtlı olunma durumundan ötürü, yaşanan yer hemşehri tarifi için esas özellik kabul edilmektedir (Öner, 2005, 70). Ayrıca 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu uyarınca adres bildiriminin bir yükümlülük olduğu açıkça belirtilmiştir. Bu sebeple Üniversite öğrencileri eğitim almış oldukları kentte yerleştikleri için, aynı merkezin mahalli halkından sayılmaları gerekmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TURİZM KAVRAMI, ÖNEMİ, GELİŞİMİ, ETKİLERİ VE TURİZMDE YENİ EĞİLİMLER ile TURİZMDE YERLİ HALK

1.1. TURİZM KAVRAMI

İnsanlık tarihinin ilkel çağlarından bugüne kadar bir beldeden diğer beldelere yönelik insan hareketliliğine rastlanılmaktadır. Görülen hareketliliğin çoğu beslenme gereksinimlerinden kaynaklandığı, ancak tarihsel süreçte kendini beslenme hareketliliğinin ötesinde bir yol seyredilmektedir. Turizme dayanak olan bu hareketlilik günümüz dünyasında teknolojinin gelişmesi ile birlikte ulaşım olanaklarının kolaylaşması hareketliliğin seyrini değiştirmektedir (Eralp, 1983).

Küreselleşmeyle birlikte günümüzde çoğu kişi günlük yaşamlarını ikame ettirmek için bulunduğu bölgelerden kısa ve geçici vakitler için başka şehirlere veya ülkelere hareket etmektedir. Bu değişim zamanında vasıta imkânlarından faydalanmakta ve gidilen bölgedeki konaklama, ulaşım, yiyecek ve içecek hizmetlerinden yararlanılmaktadır. Özellikle 20. Yüzyılda artan bu durum her ne kadar modern bir değişim olarak görülmekte ise de, asırlar boyunca çeşitli nedenler ve hedefler doğrultusunda bulundukları bölgeden başka bir yere hareket etmişlerdir. Amaç ve hedeflere göre değişkenlik gösteren bu hareketlilik Ülkelerin kültürlerine ve anlayışlarına göre farklı kavramlarla ifade edilmektedir. Çeşitli ifadeleri içinde barındıran bu kavramlar en son olarak turizm üzerinde durulmuştur (Eralp, 1983).

Guyer ve Feuler tarafından 1905 yılında yapılan bilimsel tanımlamaya göre, turizm günümüzde pek çok farklı anlam içermesine rağmen şu şekilde tanımlanmaktadır: "Turizm, artan hava hareketliliği ve dinlenme ihtiyaçları, doğanın ve sanatın beslediği göz alıcı güzellikleri tanıma isteği, tabiatın insanlara huzur verdiği ve özellikle küreselleşme ile birlikte ekonomi, ticaret ve sanayinin gelişmesi, ulaşım araçlarının mükemmel hale gelmelerinin doğal sonucu olarak milletlerin ve toplumların birbirleriyle kaynaşmasına ve yakınlaşmasına imkan veren yeni bir çağa özgü bir olaydır.

1.2.TURİST KAVRAMI

Genel anlamda literatürde kabul edilen turistin tanımı şöyle tanımlanabilir. “ Bir bölgeye veya memlekete en az bir günlük vakit geçirmek için aşağıda belirtilen sebeplerle yer değiştirim devinimi yapan kişiye turist denilmektedir.

Dinlenmek, aile bağları, sportif faaliyetler, tedavi vb. gibi sebepler için, Bilimsel, yönetsel, diplomasi, inanç, sportif vb. alanlara yönelik çalıştaylara veya panel, sempozyumlara katılmak için yada ilgilendikleri konular ile ilgili bu sahalarda bulunan şirketleri temsil etmek için, ekonomi, ticari faaliyetler amacıyla, ikametleri 24 saatten az süren, kara ve deniz yolu ile seyahate gelenler.

Ayrıca, her ne kadar yer değiştirme yapılsa da, bireyin temel amacı sürekli kalmak veya gelir sağlamak amacıyla hareketlilik turist olarak tanımlanmamaktadır (Eralp, 1983).

1.3.TURİZMİN ÖNEMİ

Gün geçtikçe turizm, devletlerin gelir endeksine en önemli katkı sunan sektör konumundadır. Teknoloji ve Küreselleşme ile birlikte artan rekabet ortamı koşullarında, insan tercihleri farklılaşmaktadır. Bunu gören Ülke yönetimleri turistlerin kendi ülkelerini tercih etmelerini sağlamak, ülkelerini cazibe merkezi haline getirmek ve turistlerin tatil boyunca kendi ülkelerinde yaşıyor gibi güven ortamı sağlamak ve bu konuda yasal ve teşvik edici çalışmalarda bulunmaktadırlar. Turizmde kabul edilen genel kural olan deniz, güneş ve kum amaçlı tatillerle birlikte alternatif turizm seçenekleri önem kazanmaktadır. (Güzel, 2010).

Dünya genelinde yaşanan teknolojik, ekonomik ve siyasal gelişmeler turizm sektöründe rekabet ortamını artırmakla birlikte, Ülkelerde yaşayan bireylerin tüketim tercih ve istekleri değişmektedir. Ülkelerin cari açığını kapatan, döviz girdisini artıran ve istihdama yönelik katkıları düşündüğümüzde turizmin, önemi kat be kat artmakta, bu bağlamda ülke yönetimleri turistin algılarını ölçerek, macera arayan ve yeni yaşantıları ve deneyimleri tatmak isteyen bireylere ayak uydurmak zorundadır.

1.4.TURİZMİN GELİŞİMİ

Turizmin gelişim sürecine bakıldığında parayı, yazıyı ve tekerleği ilk icat eden, insanların kullanıma sunan Sümerlere kadar tarihsel geçmişi gitmekte, öyleki M.Ö. 4000 yıl sene öncesine kadar götürülebilir. Tarihsel süreçte Finikelilerin de ilk turistler veya gezginler olduğu bilinmektedir ve bu dönem M.Ö. 4000 yıllarına kadar uzanabilir. M.Ö. 3000 yıllarında, Antik Mısır Devleti, piramitler ve tapınaklarıyla dönemin gezginlerinin en ilgisini çeken ülkelerden biri haline gelmiştir. Antik Mısır ve Mezopotamya'nın büyük kentlerinden olan Babil krallıklarında, seyyahların güvenli ulaşımı için önlemler alındığı ve konaklama, dinlenme amacıyla evler, konaklar, misafirhaneler ve hobi bahçelerin inşa yapıldığı bilinmektedir (Barutçugil, 1984:28). Eski dönemlerde ulusların ve ülkelerin ticaret amacı ziyaret edilmeleri bir turizm faaliyeti olarak değerlendirilmektedir.

1492 yılında Avrupa'dan çıkıp Hindistan'ı keşfetmek için yola çıkan Portekizli denizci Vasco da Gama tarihte ilkleri başaran denizcidir. Ayrıca ünlü Portekizli denizci olan Ferdinand Magellan'ın 1519 senesinde başlayan dünya seyahati, vatandaşların yeni maceralara atılarak bilmedikleri ve görmedikleri yerleri keşfetme ve tanıma arzusunun temelini oluşturmaktadır. Magellan ve ekibi, dünya çevresindeki keşif yolculuğunda birçok bilinmeyen yer keşfetmiş ve denizcilik tarihinde önemli bir dönüm noktası oluşturmuştur. Bu tür keşifler, coğrafi ve kültürel keşiflerle birlikte, insanların merak ve keşfetme isteğini desteklemiş ve dünya genelinde seyahatlerin ve keşiflerin artmasına katkı sağlamıştır (Akat, 200). Fransız Devrim'i ve sosyokültürel, siyaset ve finansman hareketlilikten doğan önceki dönemlere göre büyük bir evrim geçirilmiş, Şehirlerde yaşayan burjuva sınıfı ve zenginler, büyük bir atılım içine girerek uzak ve farklı bölgeler gidip görüp gezmek suretiyle, o çağın turizm aksiyon hareketliliğini ciddi bir derecede etkilemişlerdir.

Ulaştırma teknolojisinde ortaya çıkan yenilikler sonucunda buharlı gemi ve lokomotiflerin yapılması ile peyder pey otomobil sanayinin hızla geliştiği yıllarda, turizmin de hızlı bir şekilde ilerlemesine neden olmuştur.

Bu gelişmelere paralel olarak, turizm tarihinde önemli bir adım olan ilk organize turistik gezi, 1841 yılında at yarışını izlemek amacıyla bir trenle İngiltere'nin Leicestershire kentinde bulunan Loughborough kasabasına yapılmıştır. Letter şehri arasında tur düzenleyerek 570 kişiyi taşıyan ve “Organized Tour-Organize Tur” tanımını ortaya çıkaran iş adamı ve taşımacılık şirketini ilk kuran Thomas Cook’tur (Bayer,1992:11).

Günümüzde ise, teknolojik gelişmeler, genel anlamda yaşam standartlarında görülen iyileşmeler, küreselleşmenin beraberinde getirdiği seyahat serbestliği, yeni kültürel değerleri fark etmek arzusu, macera tutkunlarının artması sonucunda turizm aktivitelerine katılan insan sayısında ciddi bir artış hızı ivmesine neden olmuştur (Milne, Ateljevic, 2001:371).

1.5.TURİZMİN ETKİLERİ

Turizmin etkileri incelendiğinde yerel halkın kültürel yaşantılarına birçok açıdan katkı sunmaktadır. Yerel halkın geleneksel el sanatlarını ortaya çıkarma, turistlerin hediyelik eşya taleplerinin karşılanması için geleneksel üretim modelleri yapılmasına ve bu ölçüde yeni istihdam olanakları çıkarılmalarını sağlamaktadır.

Turizmin etkileri literatür bakıldığında daha çok aşağı tanımlanan sınıflandırmalar kullanılmaktadır (Frent, 2016).

- Ekonomik
- Sosyo-Kültürel
- Ekolojik

Turizm, o bölgede yaşayan bireylerin ekonomik, sosyo-kültürel ve ekolojik yaşantılarına ciddi katkılar sunmaktadır. Yeni iş olanakları, ekonomik göstergelerinde değişiklik, vergi belirleyiciliği vb. roller olmak üzere ekonomik açıdan olumlu veya olumsuz etkileri bulunmaktadır. Ayrıca halkın geleneksel kültürlerini ve yaşantılarını yansıtan geleneksel el sanatlarının çoğalması, halkların iletişim ve yardımlaşmaların artması, değişiklik kültürlerin kaynaşması, sosyo-kültürel etkilerinden bazılarındadır. Ekolojik etkilere bakıldığında ise bölgelerin yaşam alanların korunması, su, hava ve deniz olanakların muhafaza edilmesi ve bölgesel evcil hayvanların ve doğal ortamının korunması ekolojik olarak sınıflandırılmaktadır (Frent, 2016).

Küreselleşme ile birlikte diğer hizmet sektörleri arasında en hızlı bir şekilde ilerleyen turizm sektörü, ülkelere sağladığı ekonomik göstergelerden olan döviz girdisi, cari açık kapatma dengesi, iş olanakları artırması, istihdamı artırması, şehirlerin fiziki imkânların iyileştirmesi gibi ekonomik etkilere içinde barındırmaktadır (Boğan ve Dedeoğlu, 2018). Ancak her ne kadar olumlu etkileri içinde barındırsa bile fırsat eşitsizliği, enflasyona etkisi ve ekonomik gösterge değişiklikleri gibi olumsuz etkileri de barındırmaktadır.

İnsanların hayat kalitesinin artması, kültürel ve geleneksel değerlerde olumlu gelişmeler, farklı kültürlerin tanışması ve kaynaşması gibi etkiler sosyo-kültürel olumlu etkileri olarak sıralanmaktadır. Ancak turist yoğunluğu ile birlikte kültürel yozlaşma, içki, uyuşturucu, fuhuş ve suç oranların artması ise olumsuz sosyo kültürel etkilerdir. Ekolojik dengenin ve öz kaynakların korunması ise çevresel olumlu etkilerindendir. Ayrıca bölgede oluşan hava kirliliği, tabiat dengesinin bozulması, tarım alanların azalması gibi etkilerde ekolojik olarak olumsuz etkilerdendir.

1.6.TURİZMDE YENİ EĞİLİMLER

Son dönemde, küreselleşmeyle birlikte teknoloji, iletişim ve ulaşım alanlarında önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişimler, turizm sektörü gibi birçok alana olumlu yönde etki etmiştir. Hızlı iletişim teknolojileri ve gelişmiş ulaşım araçları, uluslararası turizmi büyük ölçüde artırmıştır. Ulaşım araçlarının gelişmesi, seyahatlerin daha kolay, konforlu ve ekonomik hale gelmesini sağlamıştır.

Turizm sektörü, ülkeler için önemli bir gelir kaynağı olmanın yanı sıra, uluslararası ticaretin gelişmesi ve insanların yaşam standartlarının yükselmesiyle birlikte seyahat etme eğilimlerinin artması sayesinde büyük ilerlemeler kaydetmiştir. Küresel bağlantılar ve iletişim imkanları sayesinde dünyanın farklı köşeleri daha erişilebilir hale gelmiş ve turizm sektörü de bu gelişmelerden olumlu yönde etkilenmiştir (Çeken, 2008).

Son 10 yılda Dünya’da ki değişimlerle birlikte, genellikle gelişmiş toplumlarda, turizm algısı “3 S” (sea-deniz-, sand-kum-, güneş-) unsurlardan uzaklaşarak, “4 E” (education-eğitim-, entertainment-eğlence-, environment-çevre –experience-tecrübe) faktörüne duyarlı, sürdürülebilir turizm çeşitlerine yönelmektedir (Aslantaş, 2002). Bu

yenilikçi turizm düşüncesi, majör kâr sağlamak amacı güden toplu turizminin yerine, bireysel ya da ufak gruplar şeklinde seyahatları çekmeyi, turizm aktivitelerini zenginleştirip farklılaştırarak, turizm alanını sürdürülebilir kılmayı hedeflenerek, turizmin zaman ve yer mefhumundan öte bambaşka mekânlara uygulanmasını sağlayan bir niteliğe sahiptir (Bakırcı, 2002).

Günümüz gezginleri tatillerini, kişisel tercihlerini ve ilgilendikleri alanların çoğaltılacağı, mutlu olabilecekleri bölgeleri seçmeye çalışan, bulundukları ortama tanıyarak çevre ile bütünleşen, bireyleri ve kültürlerini yaşama gayreti içerisinde olan, doğaya ve çevreye saygılı kişiler olarak karşımıza çıkmaktadırlar (Aslantaş, 2002). Bu yeni eğilime sahip, yeni seyyahların beklentileri; yaşadığımız doğaya ve çevreye saygılı sosyal tesislerde ve temiz ve sade bir çevrede zamanını geçirmek hedeflerinden başında gelmektedir.

1.7.TURİZMDE YEREL HALK ALGISI VE TURİST İLİŞKİSİ

Bölge, yöre veya bir turist pazarı üzerinde bir arada yaşayan toplumlar arasında din, dil, gelenek, görenek, ahlaki değerler, tarihsel geçmiş ve yeme alışkanlıkları gibi ortak unsurlar kabul edilmektedir. Bu ortak değerlere sahip insanlar, söz konusu bölgenin yerel halkını oluştururlar (Çelikkanat, 2015: 28). Bölgede varlıklarını sürdüren yerel halklar, kendilerine özgü bu unsurlarla diğer yerel halk topluluklarından ayrışırlar. Her bir yerel halkın oluşturduğu ve geliştirdiği değerler aynı zamanda o bölgenin özelliğini yansıtmaktadır (Bostanzi, 2008: 15).

Yerel halk kavramı aynı zamanda sahiplik duygusunu oluşturmaktadır. İfade edilen "yerel halk" kavramını daha iyi anlamak için "yerel" ve "halk" kelimelerine ayrı ayrı bakıldığında, "yerel" kelimesi belirli bir yere ait olma veya bağlı olma durumunu ifade eder (Şentürk, 2019: 25; Uzun, 2020: 17). Türk Dil Kurumu, "yerel" kelimesini "yöresel olan veya bir bölgeye ait olan" şeklinde tanımlarken, "halk" kelimesini "belirli sınırlar içinde, beraber yaşayan ve belirli özellikler ile kurallara sahip insan topluluğu" olarak açıklamaktadır (Türk Dil Kurumu, 2020).

Yerel halkın en önemli ögesi, yaşattığı ve koruduğu kültürel dokudur. Bu yerel kültür oluşumu birden fazla bileşenden oluşur. Başlıca kültür unsurları arasında "din, dil, edebiyat anlayışı, ahlaki değerler, tarihsel geçmiş, gelenekler, sanatsal yön, sportif faaliyetler, eğlence anlayışı, eğitim, yeme alışkanlıkları vb." yer alır. Bu tür unsurlar, her bir yerel halkın ortak ancak farklılaşabilen değerleri olarak kabul edilmektedir (Çağlı, 2012: 10; Çelikkanat, 2015: 29).

Yerel halk ve turist ilişkisi, bölgedeki turizm hareketlerinin en kritik durumlarından biri olarak kabul edilmektedir. Bu ilişkide önceden iyi tespit edilmesi gereken tüm olumsuz durumlar (düşmanlık, kin vb.) önemlidir. Ayrıca, yerel halkın turizmin gelişiminden elde etmek istediği yararların gerçekleşip gerçekleşmediği de ilişkileri etkileyen önemli bir unsurdur (Avcıkurt, 2017: 109).

Yerel halk ile turist arasındaki ilişkilerin destekleyici (olumlu) veya engelleyici (olumsuz) bir hale dönüşmesi, çeşitli faktörlere bağlıdır. Bu faktörler arasında; "yerel toplumun yapısı, yerel halkın turistlere karşı tutumları, turistlerin yerel halka karşı tutumları, turistlerin yerel halka uygun olmayan davranışları, çıkar çatışmaları, iletişim bozuklukları, doğal yaşama aykırılıklar ve yerel halkın kendi öz benliğini kaybetmesi" sayılabilir (Doğan, 2004: 93).

Günümüzde, çoğu toplum kendi yaşam alanlarına gelen insanlara karşı misafirperver bir tutum sergilemektedir. Genellikle, yerel halk-turist ilişkisi, fayda ve memnuniyet üzerine kuruludur. Turistlerle kurulan bu ilişkilerde ilgi, yardımseverlik ve arkadaşlık temelli yaklaşımlar sıkça görülmektedir. Yöreye gelen turistlerin yerel halkla iletişim kurmaları, farklı kültürler arası bilgi alışverişi ve dostluk bağlarının oluşmasına olanak sağlayabilmektedir (Özdamar, 2019: 91; Doğan, 2004: 93).

Turistleri ağırlayan ve karşılayan yerel halk, gelen insanları daha iyi anlamak için araştırmalar yapabilir veya iletişim kurma çabalarında bulunabilir. Bu süreç, yerel halkın yabancı dil öğrenme isteğini artırarak bilinçlenmelerini ve dünya ile tanışma fırsatı yakalamalarını sağlayabilir. Bu olumlu gelişmeler doğrudan turizme ve turizmin gelişimine katkıda bulunur (Çalışkan ve Tütüncü, 2008: 132; Özdamar, 2019: 94).

Yerel halk-turist ilişkilerindeki olumlu etkiler, aynı zamanda bölgenin algısını ve tutumunu da değiştirebilir. Her iki topluluk, yeni bakış açıları geliştirerek kıtalararası bir köprü oluştururlar. Yerel halk, kendini tanıtmaya fırsatı yakalayarak gelir elde etme ve yeni bakış açıları geliştirme şansını bulabilir (Çelikkanat, 2015: 34).

Ancak, yerel halk ile turistler arasındaki ilişkilerde olumsuz durumlar da yaşanabilir. Bu etkileşimler bazı durumlarda zararlı olabilir ve iki grup arasında anlaşmazlıklara ve birlikteliğin bozulmasına yol açabilir. Bu tür olumsuz durumlar, her iki gruptaki istek ve memnuniyet seviyelerini düşürebilir ve sonuç olarak turizm ve turizmin gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir (Doğan, 2004: 89).

Bazı durumlarda, bölgeye gelen turistlerle ilgili olarak yerel halkın erişemediği hizmetlerden yararlanamaması sorunlarına neden olabilmektedir. Bu durum, bireyler ve gruplar arasında çatışmalara yol açabilir. Yerel halk bazen kendini turistlerle kıyaslayarak, turiste sağlanan hizmetlere ulaşamamanın olumsuz duygularını yaşayabilir ve turiste karşı olumsuz bir tutum sergileyebilir. Bu tür davranışlar sonucunda yerel halk arasında turistlere karşı "düşmanlık, ayrımcılık, kıskançlık" gibi olumsuz duygular ortaya çıkabilir (Avcıkurt, 2017: 110).

Eğer yerel halk, turizme olumsuz bir tutum sergiliyorsa, bu tutum bölgeye gelecek turistlere de yansyacaktır. Günlük yaşantılarında turizmi olumsuz gören yerel halklar, turistlere karşı olumsuz davranışlar sergileyebilirler. Bu durum bölgenin turizm gelişimini sekteye uğratabilir ve turizmin gelişimi engellenebilir. Bölgede sağlıklı bir turizm gelişimi için yerel halkın desteğinin alınması önemlidir. Bu tür olumsuz durumların yaşanmaması için önceden gerekli önlemlerin alınması gerekmekte ve sağlıklı bir turizm hareketliliği gerçekleştirilebilir (Türker ve Türker, 2014: 83).

Araştırmacılar Özkul (2001), Güngördü (2003), Tayfun (2002) ve Baykan (2007) tarafından yapılan çalışmalara göre, turizm sosyal ve kültürel bir olay olarak tanımlanır. Bu olay, turistlerle yerel halk arasında ilişkilerin oluşmasına ve karşılıklı bireysel etkileşimlere yol açar.

Turistler, en az yirmi dört saat boyunca konaklayarak ve temel olarak tatil amacıyla seyahat eden bireylerdir. Yerel halk ise turistlerin ziyaret ettiği bölgede ikamet eden ve onları karşılayan kişilerdir. Bu iki farklı kimliğe sahip topluluğun bir araya gelmesi, iletişim ortamının oluşmasına neden olur. Özellikle yerel halk, turist gruplarıyla aynı yaşam alanlarını paylaşarak, iletişim kurma ve etkileşimde bulunma fırsatı bulur. Bu tür iletişim ve etkileşimler, turizmin önemli bir unsuru olarak kabul edilir ve destinasyona gelen turistlerle yerel halk arasında bir anlayış ve bağ oluşturur.

Tayfun ve Kılıçlar (2004) tarafından yapılan çalışmaya göre, turist olarak tanımlanan kişiler, seyahat ettikleri turizm destinasyonunda yaşayan yerel halk için farklı davranışlar, inançlar, tutumlar, kültürler ve alışkanlıklara sahip yabancılar olarak algılanır. Bu durumda, turistler ve yerel halk arasındaki etkileşimler, bölgede gözlemlenebilir ve ölçülebilir sonuçlara yol açar.

Yerel halkın, turistlerin davranışlarına, inançlarına, kültürel farklılıklarına ve alışkanlıklarına verdikleri tepkilerin göz ardı edilmesi, doğru bir turizm gelişiminin sağlanmasını engelleyebilir. Bu nedenle, yerel halkın turizme ve turistlere karşı tutum ve tepkilerinin bölgede bulunan turizm politikalarını etkilediği ve sürdürülebilirlik açısından önemli olduğu düşünülür.

Araştırmalar ve çalışmalar, belirli bölgelerde yaşayan yerel halkın turizmi yeni insanlarla tanışma, gelir elde etme ve kültürel alışveriş yapma fırsatı olarak gördüğünü gösterirken, bazı bölgelerde turizmin çevreye zarar veren, huzuru bozan ve gelenek ve görenekleri tehdit eden bir unsur olarak algılandığını ortaya koymuştur. Bu nedenlerden dolayı, turizmin gelişmesiyle birlikte yaşam standartları ve kalitesi düşen yerel halk, bu duygular ve düşüncelerle turizmin varlığına tepki gösterebilir.

Sonuç olarak, turizm ve yerel halk arasındaki etkileşim ve tepkilerin, turizm gelişim politikaları ve sürdürülebilirlik açısından önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Turizm yönetimi ve politikalarının, yerel halkın düşüncelerini ve tepkilerini dikkate alacak şekilde düzenlenmesi, turizm sektörünün başarılı ve sürdürülebilir olması için önemlidir.

Özgüç (1998) tarafından yapılan çalışmaya göre, yerel halk, turizmin gelişmesine katkı vermeden önce turizmin ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkileri konusunda belli düşüncelere ve algılara sahip olmaktadır. Bu nedenle, turizmin sağlıklı bir şekilde gelişebilmesi için bir destinasyonda yaşayan yerel halkın görüş ve düşünceleri araştırılmalıdır.

Tuna (2007) tarafından yapılan çalışmaya göre, turizm farklı sosyal yapıları bir araya getirerek hem ekonomik hem de toplumsal olaylara neden olmaktadır. Bu ekonomik ve toplumsal etkiler, olumlu veya olumsuz sonuçlara yol açabilir. Türker ve Türker (2014) tarafından belirtildiği üzere, turizm gelişimi için yerel halkın turizm kavramına olan yaklaşımı son derece önemlidir. Turizmle ilişkili olumsuz durumların önüne geçebilmek için yerel halkın bilinçlendirilmesi ve turizm planlarına doğrudan dahil edilmesi gerekmektedir. Yerel halkın turizm planlarına katılımı, turizmden elde edilecek faydayı maksimum düzeye çıkarabilir.

Mansuroğlu (2006) tarafından ifade edildiği üzere, turizmin gelişimi için turistler, yerel halk ve diğer tüm paydaşların sürece dahil edilerek planlama çalışmalarına katılmaları önemlidir. Yerel halkın turizme yönelik negatif tutum ve davranışlarının, gelen turistlere de olumsuz yansımaları olabilir. Bu nedenle, yerel halkın bilinçlendirilmesi ve turizme karşı pozitif düşüncelerin aşılması önemlidir. Ayrıca, yerel halkın duygu ve düşünceleri turizmin gelişimi açısından önemle dikkate alınmalıdır. Sonuç olarak, turizmin gelişimi için yerel halkın katılımı, bilinçlendirilmesi ve pozitif tutuma yönlendirilmesi gereklidir. Yerel halkın turizm süreçlerine dahil edilmesi, turizmin sürdürülebilir ve başarılı bir şekilde gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Araştırmalar gösteriyor ki, yerel halkın turizme yönelik geliştirdiği pozitif veya negatif tutumlar, turistlerin bölgeyi tercih etme, tekrar ziyaret etme veya diğer insanlara önerme gibi faktörleri oldukça etkilemektedir. Bu nedenle, olumsuz sonuçların minimum düzeyde yaşanması için yerel halkın sosyolojik ve psikolojik açıdan incelenmesi ve turizme karşı tutum ve davranış kalıplarının anlaşılması önemlidir (Cengiz ve Kırkbir, 2007: 33; Alaeddinoğlu, 2008: 4).

Turizm destinasyonuna gelme motivasyonu bulunan turistler, bölgeyi tercih etme veya etmeme, tekrar ziyaret etme veya etmeme, ve diğer insanlara önerip önermeme konularında kararlarını etkileyen faktörlerden biri, yerel halkın tutumlarıdır. Eğer yerel halk turizme olumlu bir tutum sergiliyorsa, bu, turistlerin bölgeyi ziyaret etmeye daha hevesli olmalarına ve memnun kaldıklarında başkalarına önermelerine yol açabilir. Ancak, olumsuz bir tutum, turistlerin bölgeyi tercih etmekten kaçınmalarına ve memnuniyetsizlik yaşadıklarında negatif geri bildirimler vermelerine neden olabilir.

Bu nedenle, olumsuz sonuçları minimum düzeyde tutmak için yerel halkın tutum ve davranış kalıplarını anlamak önemlidir. Bunu başarmak için sosyolojik ve psikolojik açıdan yerel halkı incelemek gerekir. Araştırmacılar, yerel halkın turizmle ilgili tutumlarını anlamak için anketler, mülakatlar ve gözlem gibi yöntemler kullanabilirler. Sonuç olarak, turizm destinasyonuna gelen turistlerin deneyimlerinin olumlu olması ve olumsuz sonuçların en aza indirilmesi için yerel halkın turizme karşı olumlu bir tutum geliştirmesi önemlidir. Bu da ancak, yerel halkın sosyolojik ve psikolojik olarak incelenmesi ve onların turizmle ilgili tutum ve davranışlarının anlaşılmasıyla mümkün olacaktır (Cengiz ve Kırkbir, 2007: 33; Alaeddinoğlu, 2008: 4).

Turizme yerel halkın katılımı konusunda farklı modellerin geliştirildiği gözlemlenmektedir. Bu katılım süreci sadece tek bir bölgeyle sınırlı kalmayıp birden fazla bölgenin incelenmesini gerektirir. Çünkü her bölge kendi çevresel faktörlerine, ekonomik durumuna ve sosyal-kültürel öğelerine sahiptir. Dolayısıyla, her bölge için tek bir katılım modeli uygulanamaz. Bu nedenle, her turizm bölgesi için önceden demografik unsurların ve sosyolojik alt yapının araştırılması gereklidir (Tosun, 1999: 126).

İKİNCİ BÖLÜM

BATMAN İLİNİN TURİZM POTANSİYELİ VE TURİSTİK ZENGİNLİKLERİ

2.1. BATMAN ŞEHİRİ HAKKINDA GENEL VERİLER

Bu bölümde Ülkemiz Türkiye'nin 81 ilinden biri olan Batman ilinin özellikleri aşağıdaki gibidir:

Tarihi: Batman, tarih boyunca pek çok medeniyetin izlerini taşıyan bir bölgedir. Eski çağlarda Mezopotamya'nın bir parçası olan bu bölgede, Sümerler, Asurlular, Akadlar, Babiller, Persler, Romalılar, Bizanslılar ve daha birçok uygarlık hüküm sürmüştür.

Coğrafi Yapısı ve Bölge İçinde Alanı: Batman kenti, Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer alır. Diyarbakır, Mardin, Siirt ve Şırnak illeriyle komşudur. Dicle Nehri, ilin doğusundan geçer ve bölgeyi sulayan önemli bir su kaynağıdır.

İklimi ve Bitki Örtüsü: Batman ilinin iklimi, tipik Akdeniz iklimi ile karasal iklimin geçiş bölgesinde yer alır. Yazları sıcak ve kurak geçmekte, kışları ise soğuk ve bol yağışlı geçer. Bitki bilimi ve örtüsü genellikle bozkır ve yarı çöl bitkilerinden oluşur.

Nüfus Yapısı ve Sosyal Yapı: Batman ilinin nüfusu, çoğunlukla Türk ve Kürt etnik kökenli vatandaşlardan oluşur. Sosyal yapısı, geleneksel kültürün izlerini taşıyan ve tarım ve hayvancılığa dayalı topluluklar içerir.

Ekonomik Yapı: Batman ilinin ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Buğday, arpa, pamuk, meyve ve sebzeler başlıca tarım ürünleridir. Ayrıca petrol ve doğal gaz yatakları da bulunmaktadır.

Ulaşım: Batman iline, karayolu ve havayolu ile ulaşım sağlanır. Batman Havalimanı, il merkezine hizmet vermektedir.

Turizm: Batman, tarihi ve doğal güzellikleri ile turistlerin ilgisini çeken bir bölgedir. Hasankeyf Antik Kenti, Malabadi Köprüsü, İmam Abdullah Türbesi, Hasankeyf Mağaraları ve Batman Çayı gibi önemli turistik yerler bulunmaktadır.

Batman ilinin bu özellikleri, bölgenin tarihini, coğrafyasını, kültürünü ve ekonomisini belirlemektedir. Turizm potansiyeli ve doğal güzellikleriyle de önemli bir cazibe merkezidir.

2.1.1. Batman'ın Tarihçesi

Batman'ın tarihi, halk hikayeleri, mitler ve Herodot tarihine dayanan en eski bilgilerle şekillenmiştir. Ortak kaynaklara göre, M.Ö. 550 yılında Med Kralı Abtyagestin'in torunu Kyros'a karşı başarısız olan Erpagazso, MED asilzadeleri arasındaki utanç nedeniyle Medya bölgesinin kuzey batı ucundaki topraklara çekilmek zorunda kalmıştır. Başka bir teoriye göre Kyros, Pers egemenliği altında kalmamak için bu bölgeye yerleşmiştir.

Bu bölgede karaçalı, sazlık ve bataklıklardan oluşan bir alanın ortasında yapay bir adacık oluşturularak buna "Elekhan" adı verilmiştir (M.Ö. 546). Elekhan, 194 yıl boyunca bağımsız ve mutlu bir dönem geçirmiştir ve 352 yılında Büyük İskender'in istilasına uğramıştır. Daha sonra Leseptoslar, Partlar, Romalılar, Sasani ve Bizans egemenliğine girmiştir. Sonrasında Artuklular, Moğollar, İlhanlılar, Celaliler ve Karakoyunlu (Pezrese) Akkoyunlular tarafından yönetilmiş ve 1500 yılında Safevilerin egemenliğine geçmiştir. (www.batmankulturturizm.gov.tr). 1

1515 yılında, Osmanlı Padişahı 4. Murat'ın Bağdat seferi sırasında, Turhan oğlu Mahmut Paşa'ya büyük yararlıklar sağlayan bir hizmetkar olduğu bilinmektedir. Padişah, Mahmut Paşa'ya ödül olarak Batman suyu ile Botan suyu arasında kalan bölge olan ELEKHAN'ı verdi. Zamanla ELEKHAN adı, halk dilindeki telaffuz değişikliğiyle "ILUH" şeklinde değişti. İluh köy birimi olarak kayıtlara geçti ve Siirt vilayetine, Elmedin kazasına bağlı olarak varlığını sürdürdü

Elmedine yerleşim yeri, 1926-27 yılında bugünkü Batman nehrinin taşması sonucu krokiden silinmiş ve İluh köyü yerleşimi Beşiri (Kobin) ilçesine bağlanmıştır. Kadim toprakların modern kenti olan Batman isminin nereden geldiği hakkında kesin bir bilgi olmasa da, bir görüşe göre bugünkü Batman nehrinin adı 1950'li senesinin başında

¹ <https://batman.ktb.gov.tr/TR-56577/tarihce.html>, 10.12.2021, Saat: 13:30

Iluh köyüne verilmiştir. Diğer yaygın görüş ise Iluh köyünün aşağı kısmında TPAO'nun (Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı) ilk deneme kulesinin kurulduğu bölgeye bakmaktan gelen "Batman" adının verilmiş olduğudur.

Iluh, 1937 yılında bucak statüsüne getirildi ve 1940'lı ile 1950'li yıllar arasında bölgede bulunan petrol kaynaklarının değerlendirilmesi sonucunda büyük bir gelişme yaşandı. Bu gelişmelerin ardından, 2 Eylül 1957 tarihinde ilçe statüsüne yükseltildi. 1955 yılında yapılan genel nüfus sayımında Iluh'un nüfusu 4,713 olarak kaydedildi ve 2 Kasım 1955 tarihinde Belediye teşkilatı kuruldu. Daha sonra Batman, hızlı bir gelişme süreci geçirerek 16 Mayıs 1990 tarihinde Türkiye'nin 72. ili olarak resmi olarak "Batman" adını aldı. (www.batmankulturturizm.gov.tr).²

2.1.2. Batmanın Konumu ve Yeri

Batman İl Özel İdaresinin yayınlamış olduğu 2015-2019 Stratejik Plandaki bilgiye göre Türkiye ülkesinin Mezopotamya bölgesinde bulunan Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer almakta olan Güneydoğu'nun incisi Batman, 41 derece doğu boylamları ve 38 derece kuzey enlemleri arasında yer almaktadır, 550 metre yükseklikteki rakımda bulunmaktadır. Batman'ın yüz ölçümü 4477 km² dir. Batman ilinin 5 (beş) ilçesi bulunmaktadır. Kozluk, Beşiri, Sason, Gercüş ve Hasankeyf'tir. Batman genelinde ayrıca 11 Belediye, 5 belde yerleşimi ve 289 köy bulunmaktadır (Akcan, 2018).

Ayrıca, Batman Belediye Başkanlığı tarafından yayınlanan 2015-2019 Stratejik Plandaki bilgiye bakıldığında ise Ülkemizin güzel bölgesi olan Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, Fırat Nehri'ne paralel akan Dicle Nehri ve nehrin yan kollarında bulunan Batman Çayı'na yakın düzlük alanda kurulan kadim toprakların modern şehri Batman kenti Kuzey bölgesinde Muş, Batı bölgesinde Diyarbakır, Doğu yakasında ise Bitlis ve Siirt, Güney tarafta ise Mezopotamya'nın başkenti Mardin ili ile komşu konumundadır (Şekil 1.1.).

² <https://batman.ktb.gov.tr/TR-56577/tarihce.html>, 10.12.2021, sAAT: 13:45

Batman, Kuzey ve Kuzeydoğusu yüksek, sarp ve dağlık arazilere sahiptir. Güneyi de dağlık ve engebeli bir yapıya sahiptir. İl topraklarının içinden Dicle Nehri batıdan doğuya akarak geçer. Batman-Diyarbakır il sınırını çizerek Dicle Nehri ile birleştiren Batman Çayı, şehir merkezi üzerinden geçerek düz bir yüzeye sahip arazi üzerine konumlanmıştır. Şehrin doğu bölgesinde petrol çıkarımı ve üretimi yapılan 1288 m yüksekliğinde Raman Dağı ve Güneydoğu Torosları bulunmaktadır. Bu coğrafi özellikler, Batman'ın doğal güzelliklerini ve çeşitliliğini belirlemektedir. (Akcan, 2018).

Şekil 1.1. Batman İli Haritası

Kaynak : Batman Nerede, <https://kmhesaplama.com/batman-haritasi/>

2.2. Batman İlinin Turizm Olanakları

Batman ilinin coğrafi ve tarihi zenginlikleri, doğal güzellikleri ve kültürel mirası, önemli bir turizm potansiyelini bünyesinde barındırmaktadır. Bölgedeki tarihi kalıntılar, antik kentler, mağaralar, köprüler ve tarihi yapılar turistlerin ilgisini çeken yerler arasındadır. Aynı zamanda, Batman'ın doğal güzellikleri arasında da dağlar, vadiler, nehirler ve göller yer almaktadır. Ticaret yolları ile bağlantısı olması ve yerleşim yerinin ve coğrafi konumun düz olması, geniş ovalara sahip olması gibi durumlar göz önüne alındığında çeşitli devletlere ve imparatorluklara ev sahipliği yapmıştır.

Batman ili, içinde barındırdığı tarihi ve kültürel zenginlikler dolayısıyla son yıllarda turistik beldelerden biri haline gelmiştir. Zenginliklerin ve doğal güzelliklerin mühim bir bölümü Hasankeyf ilçesi ve çevresi içerisinde yer almakta ise diğer küçük ve şirin ilçelerinde tarihi ve kültürel zenginlikler yer almaktadır. Hasankeyf ilçesindeki Zeynel Bey Kümbeti, İmam Abdullah Zaviyesi, Yol Geçen Hanı, Dicle Köprüsü, Kale Kapıları, Büyük ve Küçük Saraylar, Ulu Camii, Mor Aho Manastırı, Mağara Kiliseler, Mağara Mescitler, Arkeolojik Kazı Alanları, Suyolları ve Hasankeyf Harabeleri vb. güzellikler yer almaktadır (Harman, Dilek, Çoban, 2016-2017). Beşiri ilçesinde memikhan köprüsü, Kozluk ilçesinde hezo ve kandil kalesi, Gercüş ilçesinde Seyyid Bilal Türbesi ve Sason ilçesinde ise Bozikan ve Pertükan kalesi vb. tarihi ve kültürel zenginlikler bulunmaktadır.

Güney Doğunun incisi olarak bilinen batman ilinin turistik bölgeleri, doğal ve beşeri turizm kaynakları aşağıda belirtilmiştir.

2.2.1. Batman İlinin Doğal ve Beşeri Bazı Turistik Kaynakları

2.2.1.1. Batman Merkez Turizm Kaynakları

Batman Müzesi, bölgenin önemli müzelerinden biri olup, üç teşhir salonuyla hizmet vermektedir: Paleolitik-Neolitik, Ilısu ve Hasankeyf Salonları. Müzede, Paleolitik Dönem'den Ortaçağ'a kadar geniş bir tarih yelpazesini kapsayan yaklaşık 500 eser sergilenmektedir. Ayrıca, Batman ve Siirt illerinde yer alan, Ilısu Barajı suları altında kalacak olan höyüklerde yürütülen yedi kurtarma kazısına müze başkanlık etmektedir.

Müzenin en dikkat çeken eserlerinden biri Başur Höyük kazısında ortaya çıkarılan Oyun Taşları'dır. Aynı zamanda, Gusir Höyük'ten "Dikili Taş", Başur Höyük'ten "Tunç Mezar Hediyeleri" ve Hasankeyf'ten "Tanrı Bes" gibi diğer önemli eserler de müzede sergilenmektedir. Batman Müzesi, bölgenin kültürel mirasını koruma ve sergileme açısından büyük bir öneme sahiptir.

Batman Müzesi, zengin tarih ve kültüre sahip olan bölgenin geçmişini ve değerlerini ziyaretçilere tanıtmak ve korumak için önemli bir rol üstlenmektedir. Bu eserler ve teşhir salonları sayesinde müze, yerli halk ve yabancı olan turistlerin ilgisini üzerine çeken destinasyon haline gelmiştir.

Müzenin gösterim salonunda, Batman ili Müzesi'ne bağlı tarihi eserlerin teşhir edilmesi için gerçekleştirilen kazılara ilişkin sanat eserlerin izlenebildiği film gösterimi gibi projeksiyon odası bulunmaktadır. Bu projeksiyon odası, ziyaretçilere müzede yapılan kazılar ve keşifler hakkında görsel bilgiler sunarak tarih ve kültüre daha yakından bağlanma imkanı sağlar (www.batmankulturturizm.gov.tr).

Kültür ve Turizm Bakanlığı Batman Müze Müdürlüğü tarafından oluşturulan Müzepark Projesi, Türkiye'de yenilikçi düşünceyle ilgili ilk olma özelliğine sahiptir. Bu tasarı sayesinde müze hobi bahçesinde tarihi görsel alanları oluşturulmuş ve gezicilerin tarihi deneyimlemeleri, uygulayarak öğrenmeleri hedeflenmiştir..

Müze Park alanında, Ilısu Barajı HES Projesi kapsamında kazılan Gusir ve Gre Amer höyüklerinden elde edilen bulgularla ev modelleri oluşturulmuştur. Aynı şekilde Başur, Gre Amer ve Kuriki höyüklerinde görülen ölü gömme gelenekleri, Başur Höyük Oyun Taşları, Hasankeyf Artuklu Kapısı ve Hasankeyf'te Orta Çağ yaşam alanı gibi tarihi unsurlar canlandırılmıştır. Müze Park'ta ziyaretçilere, yakın döneme ait köy örnekleri ve köy hayatını da içeren bir Müzepark Projesi sunulmaktadır. Bu sayede ziyaretçiler, bölgenin tarihî ve kültürel mirasını yakından tanıma fırsatı bulmaktadır.

Bu proje, ziyaretçilere tarih ve kültürle etkileşimli bir deneyim yaşatmayı hedefleyerek müzecilik anlayışına yeni bir boyut katmaktadır. Müzepark alanında canlandırılan tarihi yaşam alanları sayesinde ziyaretçiler, geçmişe ait günlük hayatın nasıl geçtiğini deneyimleme fırsatı bulmaktadır. Bu da müzeyi ziyaret edenler için eğitici ve eğlenceli bir gezinti olanağı sunmaktadır.

Müzepark alanında, ilkokulda başlayıp liseye kadar tüm öğrencilere tarih şuurunu artırmak ve arkeolojik kazıların yeniliklerini ve yöntemlerini aktarmak amacıyla uygulamaya yönelik kazı alanları bulunmaktadır. Bu çalışma alanlarında, bilgi ve birikimi donanımlı uzman arkeologlar öncülüğünde öğrencilere uygulamaya yönelik arkeolojik kazı eğitimi sunulmaktadır. Ayrıca, çocuklara ve diğer ziyaretçilere yönelik arkeolojik kazıları anlatan kısa filmler ve çeşitli simülasyon cihazları ile Müzepark deneyiminin daha eğlenceli hale getirilmesi hedeflenmiştir. Bu uygulama, ülkemizde ilke yönelik girişim gerçekleştirilmekte olup, yerli halk ve yabancı olmak üzere tüm ziyaretçilere hizmet etmesi hedeflenmektedir (www.batmankulturturizm.gov.tr).

Foto 3.1. Hasankeyf Müzesi
Kaynak: (<http://www.hasankeyf.gov.tr>)

2.2.1.2. Hasankeyf İlçesi Turizm Kaynakları

Diclenin kıyısında yer alan Hasankeyf, geçmişte medreseler, rasathane, darüşşifa ve diğer eğitim kurumlarının ve mezopotamya bölgenin kültür ilim merkezi konumundaydı. Ancak zamanla ulaşım yollarının çeşitlenmesi ve ticaret merkezlerinin konum değiştirmesiyle birlikte günümüz koşullarında önemini kaybetmiştir. (www.batmankulturturizm.gov.tr). Hasankeyf ilçesinde bulunan tarihi zenginlikler.

Zeynel Bey Türbesi:

Hasankeyf ilçesindeki tarihi Zeynel Bey Türbesi, Akkoyunlu İmparatorluğu Hükümdarı Uzun Hasan'ın 1473 yılında Fatih Sultan Mehmet yönetimindeki Osmanlı ile yaptıkları savaş olan Otlukbeli Savaşı'nda hayatını kaybeden oğlu Zeynel Mirza Bey adına yaptırılmıştır. Türbe, Mezopotamya'nın ikinci büyük nehri olan Dicle nehrinin kuzey sahilinde inşa edilmiştir ve mimar ustası İranlı olan Abdurrahman oğlu Pîr Hüseyin'dir. Zamanla tarihi külliye yapıları yıkıntıya uğrasada türbe, temel hatlarıyla günümüze kadar gelmeyi başarmıştır.

Türbenin gövdesi, dıştan daire ve içten sekizgen planlı olup, silindirik bir kaide üzerine inşa edilmiştir. Yapının alt kısmı taş, üst kısımları ise tuğla ile örülmüştür. Ancak zaman içinde türbenin gövdesi üzerine çıkan basamakları, mumyalı bölümünün üst yapıları ile alt kısımdaki kaplama boncukları ve taşları dökülmüştür. Türbenin doğusunda ufak bir kapı bulunmaktadır ve bu kapıdan mezar odasına geçiş yapılmaktadır. Mumyalık bölümünde mezar tespit edilmemiştir. Türbenin ana girişi ise kuzey yöndedir. (www.batmankulturturizm.gov.tr).³

³ <https://batman.ktb.gov.tr/TR-56577/tarihce.html>, 13.12.2021, Saat: 11:00.

Fotoğraf: 3.1. Zeynel Bey Türbesi
Kaynak: <https://tr.wikipedia.org>

Mor Aho Manastırı: Hasankeyfte bulunan Mor Aho Manastırı, ilk çağ Süryanileri döneminde yapıldığı bilinen ve kadim topraklarının Batman ili Hasankeyf ilçesine bağlı Üç Yol köyünün ikinci kilometre kuzey yamacındaki Banı Mahar bölgesinde inşa edilmiştir. Yerel halk arasında "Deyr Mahar" olarak adlandırılan bu manastır, Dicle akarsuyuna yaklaşık 155 metre yükseklikte ve Dicle nehrine paralel ovada bulunmaktadır. Ne yazık ki, Mor Aho Manastırı'nın tam inşa tarihi hakkında kesin bir bilgiye ulaşılamamış ve yapılan incelemelerde yapılış tarihine dair herhangi bir kitabeye rastlanmamıştır (www.kulturportali.gov.tr).⁴

⁴ <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/batman/gezilecekyer/mor-aho-manastiri>, 15.12.2021, 09:20

Hasankeyf ilçesinin 10 km. doğusunda yer alan enkaz ve yıkık konuma terkedilmiş bu manastır ilçenin kırsal bölgesinde ve iskan yerlerinde yer alan diğer klîşe ve manastırlar gibi zaman sürecinde dini kaşifler ve bilginler bölgeyi bırakınca yok olmaya yüz tutmuş, iklim ve doğal faktörlerin etkisiyle ağır tahribatlar geçirmiş, çökmeler ve istinat duvarları yıkılmaları ortaya çıkmıştır. Doğa olayları sonucunda yıkıldığı halk arasında bilinmekle birlikte yerli insanların elleriyle zarar verilerek yıkık bir şekilde tahrip edildiğine dair hiçbir kanıt ve bulgu bulunmamaktadır. Yaklaşık 20x32 metre büyüklükte 600 m2'lik bölge ebadında dikdörtgen şeklinde bir şekilde inşa edilmiştir. Yapıt çevresinde başka bir yapı bulunmamaktadır.

Halk arasında mahalli ismi Mahar Klisesi olarak biline Mor Aho Manastırı inşa sürecinde yöresel malzemelerin kullanılmasına dikkat edilmiş, kesme taş, moloz taş ve ces (sönmüş kireç) kullanılarak yapılmıştır. Klisenin bahçe duvarının yanında su ihtiyacının giderilmesi için su kuyusu inşa edildiği bilinmektedir. Asırlardan öte dini grupların bölgede yer almayı ve başka kimselerin yaşamaması nedeniyle ilgisizlikten dolayı yok olmaya terk edilmiştir. Dicle kıyısında ve manastırın yanı başında bulunan Attafiye bahçesi de aynı biçimde yıkıntılı bir şekilde bırakılmış, manastır Kültür ve Turizm Bakanlığınca tescil edilerek koruma altına alınmıştır (www.kulturportali.gov.tr).

Fotoğraf: 1.2. Mor Aho Manastırı

Kaynak: <https://batman.ktb.gov.tr/Resim/418163,mor-aho-manastirijpg.png>

Hasankeyf Kalesi: Tarihi arşivlere göre 4. yüzyıl başlarında Bizans İmparatorluğu tarafından kurulan Hasankeyf Kalesi, daha ileriki dönemlerde de uzun vadeli ve korunma özelliği sayesinde Mezopotamya'nın şirin ilçesi Hasankeyf'in en önemli yerleşim birimlerinden biri olmuştur. Kale, yüzlerce yaşam merkezi ile birlikte Büyük Saray, Küçük Saray, Ulu Cami gibi tarihi eserlere ev sahipliği yapmaktadır.

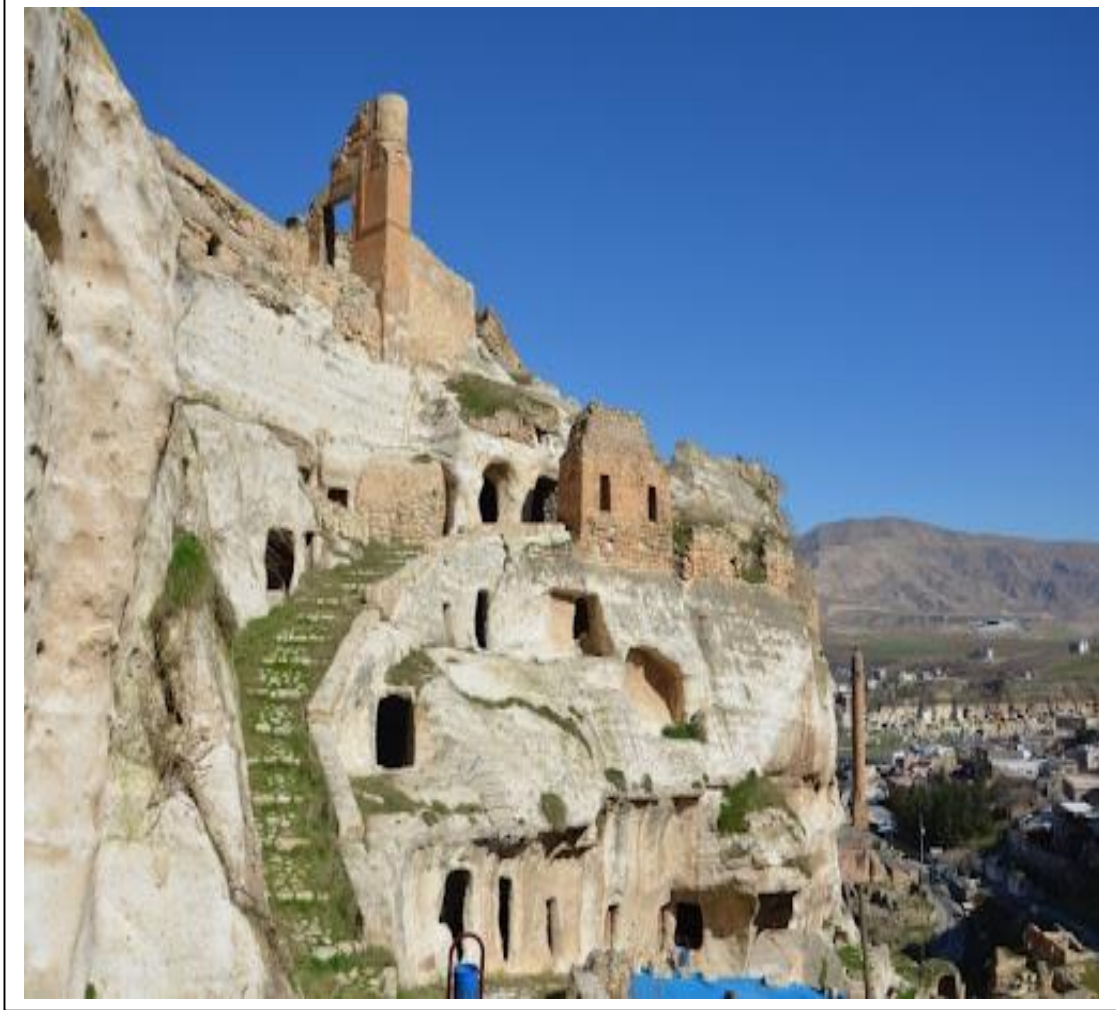

Foto: 3.3. Hasankeyf Kalesi

Kaynak:http://batmankulturenvanteri.org/Haberler-92-hasankeyf_kalesi-140.aspx?vid=597

Kale Kapısı: Doğu tarafındaki merdiven, kaleye çıkan yolun başında bulunmaktadır ve üzerindeki kitabe, Eyyubilere ait olduğunu göstermektedir. Yolun üst bölgesinde yer almakta diğer kapı ise kısmen yarı yıkılmış durumdadır.

Köprü: Bu köprü, Ortaçağ'ın en büyük taş köprüsüdür ve yapıldığı tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, genellikle Artuklular tarafından 12. yüzyılda inşa edildiği düşünülmektedir.

Kalenin kuzeyinde bulunan Büyük Saray, göçüklerin altında kalmış olup kitabesi bulunmadığı için tam inşa tarihi ve yapının kim tarafından yapıldığı kesin olarak bilinmemektedir. Ancak yapıdaki özelliklerden dolayı Artuklu dönemine ait olduğu tahmin edilmektedir.

Camiler: Kaledaki Ulu Cami: Hasankeyf'teki bu mabet, Eyyubi Devleti döneminde 14. asrın ilk çeyreğinde eski yapı tarzı temel alınarak inşa edilmiştir. Zamanla restore edilmiş ve bazı değişikliklere uğramıştır. Tarihi, cami üstündeki yazıtlardan/kitabelerden anlaşılmaktadır

El-Rızk Camii: Eyyubi hükümdarı Sultan Süleyman'ca 1409 senesinde inşa edilen bu cami günümüze kadar minare yapısı ve portal kapısının bulunduğu kuzey yamaç kısmına ulaşabilmiştir. Minarenin üzerine yazılan yazılar ve biyolojik süslemeler, minare yapısının iki yollu tasarımının olduğu, portal kapısındaki yazılar ise oldukça etkileyici ve güzel bir sanat eserini andırmaktadır.

Koç Camii: Bu cami, Eyyubilere ait olduğu tahmin edilen bir yapıdır. Çevresindeki yapı kalıntılarından, bir külliye'nin parçası olarak inşa edildiği bilinmektedir.

Kızlar Camii: Koç Camii'nin doğu tarafında konumlanan bu yapı, dört köşesinde bulunan abide mezarlar nedeniyle bir abide mezar olarak bilindiği bilinmektedir. Günümüze kadar sadece kuzey doğu köşesindeki anıtlar ulaşabilmiştir. Yapının kuzey yamacındaki süslemeler, yapıyı muhteşem kıldığı tahmin edilmektedir (www.batmankulturturizm.gov.tr)

Fotoğraf : 3.4. Kızlar Camii

Kaynak: https://www.batmanburada.com.tr/blog/bb_item/8537/Turbeler
Hasankeyfte yer alan türbeler İmam Abdullah Türbesi ve Zeynel Bey Türbesidir
(www.batmankulturturizm.gov.tr).⁵

2.2.1.3. Kozluk İlçesi Turizm Kaynakları

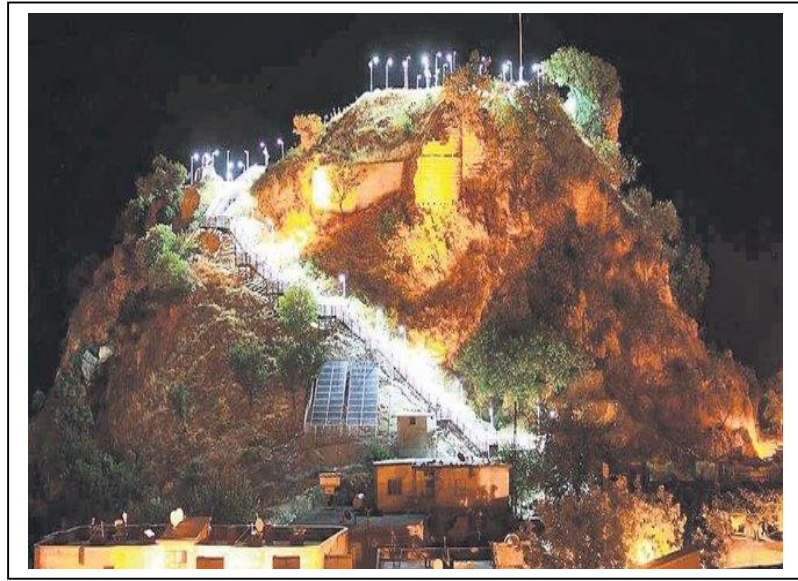
Kozluk (Hezo) Kalesi: Kozluk'un merkez yerleşimi çoğunlukla kayalıkların üzerine inşa edilmiştir. Bu yerleşimin içinde, Hezo Kalesi de kazanın ortasındaki kayalıklar üzerine kurulmuştur. Ne yazık ki, kalenin kesin inşa tarihi hakkında elimizde net bir bilgi veya veri bulunmamaktadır. Ancak, Evliya Çelebi olarak bilinen Derviş Mehmetd Zilli'nin Seyahatnamesi, kale hakkında bazı kısa bilgiler içermektedir.

Kalenin tarihsel geçmişi Asurlular dönemine kadar uzanmakta ve ortaçağda Karakoyunlu, Timur, Akkoyunlu ve Osmanlı İmparatorluğu dönemlerinde onarılarak farklı medeniyetler tarafından kullanılmış olabilir. Özellikle Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran zaferinden sonra, Osmanlı Devleti'nin yöneticisi Şeref Han'a verildiği bilinmektedir.

⁵ <https://tanitma.ktb.gov.tr/TR-22821/gezilecek-yerler.html>, 15.12.2021, Saat:

Daha sonraki dönemlerde, kalenin kontrolü Hıdır Bey'e geçmiş ve Kozluk Kalesi, uzun süre idari merkez olarak kullanılmış olabilir. Ancak, tarihsel kaynaklardan tam olarak hangi dönemlerde onarıldığı ve kimler tarafından kullanıldığı konusunda kesin bilgilere ulaşılamamıştır. Bu bilgilerin doğruluğu ve kaynağı hakkında kesin bilgi eksikliği bulunmaktadır (Boran, 2005).

Batman İli Hasankeyf ilçesi, Siirt ili ve Diyarbakır ili Silvan ilçesi üçgen paradigma arasında yer alan, Güneydoğu Anadolu bölgesinin sınırları kapsayan tarihi bir bölge olarak bilinen Erzen bölgesinin önemli ve tarihi kalelerinden biri olarak bilinmekte, M.S. 416 yılında Pers Hanedanının dini törenlerinde kullanılmak üzere dini bir ahin merkezi olarak planlanarak yüksek ve sert kayalık bir üst/ üzerine inşa edildiği bilinmektedir. Zaman ilerledikçe orta çağda tarihi ipek yoluna yakınlığı sebebiyle ticaret merkezine dönüşen Kozluk'un önemli bir üssü durumu konumuna gelmiştir. Oldukça yıpranmış ve ilgisiz bırakılan kale, Kozluk ilçe merkezinin kale mahallesi sınırları içinde yer almaktadır. Kozluk ilçesinde bulunan Kale'nin bir diğer ismi Hezo Kalesi'dir (www.batman.bel.tr).

Fotoğraf: 3. 5. Kozluk Kalesi

Kaynak: <https://www.sabah.com.tr/karadenizdoguanadolu/2018/03/26/tarihi-kozluk-kalesi-simdi-daha-guzel>

Kozluk Rabat Kalesi: Batman'da, tarihte büyük önemi bulunan Rabat Kalesi'nin turizme kazandırılması için çalışmalar devam etmektedir. Kale, 4. yüzyılın başlarında Perslerle Bizanslılar arasındaki savaşlar sırasında savunma amaçlı olarak Bizans İmparatorluğu tarafından inşa süreci tamamlanmıştır. Yanikkaya (Rabat) köyünde bulunan Rabat Kalesi, Kozluk ilçesinin kuzey bölgesinin 18 kilometre uzaklığında yer almaktadır.

Rabat Kalesi, inşa edildiği dönemdeki diğer kale yapıtlarıyla karşılaştırıldığında güçlü, sağlam ve koruma özelliği üst seviyede kalelerden biri olarak görülmektedir. Tarihi geçmişiyle önemli bir yapı olan bu kale, Pers ve Bizans dönemlerinden günümüze kadar ayakta kalmayı başarmıştır. Turizme kazandırılması için yapılan çalışmalar, kaleyi ziyaret edenlerin tarihi atmosferi ve güzellikleriyle tanışmasını sağlamayı hedeflemektedir. Bu sayede bölgenin tarihi ve kültürel değerleri ziyaretçilere aktarılacak ve tarihi zenginliklerin korunması desteklenecektir (www.batman.bel.tr).

Foto 3. 6. Rabat Kalesi

Kaynak: <https://www.tatilcity.net/things-to-do/rabat-kalesi/>

2.2.1.4. Beşir İlçesi Turizm Kaynakları

Memikhan Köprüsü: Batman ilinin Beşiri ilçesi sınırları içerisinde yer alan Garzan Ovası, Kuzey Mezopotamya'nın önemli tarihi bölgelerinden biridir. Bu ova, tarih boyunca farklı yerleşim birimlerini barındırmıştır. Özellikle Garzan Çayı üzerindeki Memikhan Köprüsü, bölgedeki yerleşim birimleri arasında özel bir ticari ilişki kurulmasını sağlamış ve birçok gönül bağına oluşturmuştur. Memikhan Köprüsü aynı zamanda İpek Yolu'nun geçtiği Garzan Çayı üzerinde stratejik bir öneme sahiptir.

Tarihsel süreç boyunca Memikhan Köprüsü, uğrak bir ticaret merkezi yolu bağlantısı olarak kullanılmış ve Garzan Çayı boyunca ilerleyerek Hasankeyf ilçesi üzerinden Kuzey Mezopotamya bölgesine ulaşımın sağlanmasına ve beylikler arasında ticari sürecin gelişmesine katkıda bulunmuştur. Yüzyıllar boyunca bu köprü, bölgenin ticari hayatına ve ekonomisine katkı sağlamış ve tarihi bir öneme sahip olmuştur. Günümüzde ise Memikhan Köprüsü, tarih ve kültür turizmi açısından da önemli bir nokta olarak görülmektedir (www.batman.bel.tr).

Foto : 3. 7. Memikhan Köprüsü

Kaynak : <https://www.batman.bel.tr/Haberler-0-bb-106.aspx?vid=35e>

Mor Kiryakus Manastırı: Batman'ın Beşiri İlçesinde yer alan Mor Kiryakus Manastırı, Ayrancı Köyü'nde bulunmaktadır. Süryaniler için önemli bir mabed merkez, ve bölgede ilk olarak bilinen manastırlardan başında gelmektedir. M.S. 457 yılında inşa edilen bu manastır, diğer manastırların kurulmasına da öncülük etmiştir. Üç katlı bir yapı olan manastır, yeraltına uzanan dehlizlerle birlikte tasarlanmıştır. Dıştan dikdörtgen, içeriden geniş iki kare şeklinde olan manastırın avlusu kapalı görünümlü ve avlunun çevresinde kemerli payandaların arka kısmında odalar bulunmaktadır.

Mor Kiryakus Manastırı, Batman'ın Beşiri İlçesi'nde bulunmaktadır ve girişindeki ana kapı ve iç avluyu ikiye bölen kemerli kapı üzerinde Süryanice iki adet taş kitabe yer almaktadır. Bu kitabeler ilahi metinler içermektedir. Manastır, Mardin'deki Deyr-ul Zafaran Manastırı ile bağlantılıdır ve papaz yetiştirmek amacıyla bir külliye olarak görev yapmıştır. Papazlar, eğitimlerini tamamladıktan sonra Tur Abdin bölgesindeki diğer kiliselere eğitmen olarak atanmışlardır.

Ancak 1940 yıllarında bölgede Hristiyan nüfusunun azalmasıyla birlikte manastır terk edilmiş ve son cemaat de bölgeyi terk edince, manastırda bulunan pek çok eser Mor Gabriel Manastırı'nda koruma altına alınmıştır. Manastırın tarihsel önemi ve bağlantılı olduğu Deyr-ul Zafaran Manastırı ile olan ilişkisi, bölgedeki Hristiyan kültürel mirasının önemini vurgulamaktadır (www.batman.bel.tr).

Bu koleksiyon ve eserler, içinde bir meleğin yüzünü simgeleyen yuvarlak bir yelpaze bulunan bir asa üzerinde sergilenmektedir. Aynı zamanda manastır çanı, çeşitli el yazması kitaplar ve İnciller de bu koleksiyonun parçaları arasındadır (www.batman.bel.tr).

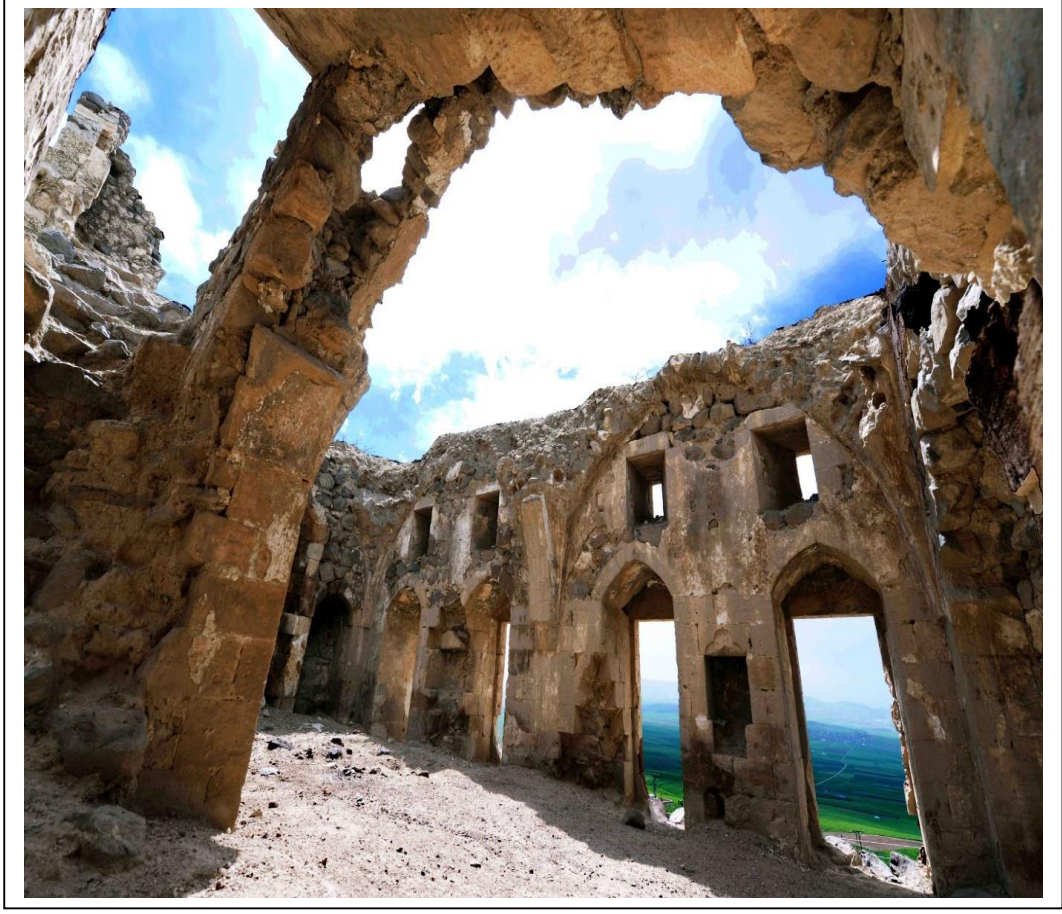

Foto 3.8. Mor Kiryakus Manastırı

Kaynak: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/batman/gezilecekyer/mor-kiryakus-manastiri>

2.2.1.5. Sason İlçesi Turizm Kaynakları

Bozikan Kalesi: Dağların arasında kurulan çok eski yerleşim yeri olarak bilinen küçük olmasına karşı tatlı enfes olan Sason Çileğinin merkezi olan kuzey merkezin 25 km. yer alan Sason ilçesinde buluna Kaleyolu (Bozikan) köyünde yapıldığı bilinmektedir. Roma ve Bizans dönemine ait olduğu bilinen kalenin M.S. 4. yüzyılda tarihi kültürel dokusuyla yapıldığı. Doğudan batıya ticaretin kalbi konumunda olan ve ulaşımın en temel yolu olan ipek yolunun bulunduğu bölgedeki gözetim ve denetimi üstlenen bir konumda olduğu düşünülmektedir (Cihan, 2017).

Foto 3.9. Bozikan Kalesi:
Kaynak: Sason-Der, Sason Kalesi, Bozikan Kalesi,

Pertükan Kalesi: Sason'un güneybatı bölgesinde, Tek evler (Günde nü) köyünün doğus kısmında bulunan bu tarihi kale, maalesef ilgisizlik nedeniyle büyük ölçüde harap olmuştur. Ulaşımın zor olması, tarih boyunca çeşitli çatışmalarda defalarca el değiştirdiğini gösterir. Kale duvarlarında görülen yıkıntılar, çökme ve büyük gediklerin, kaleyi savaş zamanında odak noktası haline getiren kanıtlardır (www.batman.bel.tr).

Mereto Dağı: Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Mezopotamya'nın en gizli zenginliklerini kendi gizli dünyasında bulunduran Batman'ın şirin ilçesi Sason, Bereketli toprakları ve görülmeye değer güzellikleri içinde barındırmanın yanı sıra heybetli, vahşi, dağlık ve engeli bir coğrafyada bulunmaktadır.

Heybetini sırtını dayadığı 2821 metre rakımlı Mereto Dağından almaktadır. Tüm zorluklara rağmen aynı konumda bölge için kutsal bir dağ. Mahalli halk arasında "Mereto Dağı Çarpsın" deyimini oldukça yaygındır. Sason, yeryüzünde Arapça'nın bilindiği yayıldığı en kuzey nokta olma özelliğini taşımaktadır.⁶

⁶ <http://mezopotamya.travel/index.php/tr/sayfa/sason>, 15.12.2021, Saat, 16:04

Sason, kamp yürüşü, trekking, doğa sporları ve sportif balıkçılık için de oldukça uygun bir yer. Bölgenin en nezih ve temiz şifalı kaplıcaları da Sason-Batman yol ayrımında bulunuyor.

Foto 3.10. Mereto Dağı

Kaynak : <https://hyetert.org/2013/07/30/ermeniler-mereto-dagina-tirmandi/>

2.2.1.6. Gercüş İlçesi Kaynakları

Seyyid Bilal Türbesi: Gercüş ilçesi, Batman'ın ağalar diyarı olarak bilinen bir bölgesinde yer alır. Bu ilçenin sınırları içerisinde Vergili (Becirman) Köyü bulunur ve bölgedeki önemli tarihi ve kültürel yapılar arasında Seyyid Bilal Türbesi vardır. Her yıl 4-15 Eylül tarihleri arasında Seyyid Bilal'i Anma Haftası kapsamında çeşitli dini etkinlikler düzenlenmektedir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin en canlı günlerinin yaşandığı bu bölgede, Batman'ın dini ve inanç turizmi açısından önemli bir konumu bulunmaktadır.

İnançları nedeniyle her yıl binlerce kişi tarafından ziyaret edilen Seyyid Bilal Türbesi, sevgililer sevgilisi Muhammed'in torunu ve onun güzel torunu Hz. Hüseyin'in soyundan geldiğine inanılan Seyyid Bilal'e adanmıştır. Bu bilgin ve ruhiyetli şahsiyetin köyün adı olması, köyün ün kazanmasına sebep olmuştur. Türbedeki kitabede, Seyyid Bilal'in 1154 yılında Bağdat'tan gelerek Hasankeyf sancağı olarak bilinen Becirman'a göç ettiği ve burada vefat edene kadar yaşadığı ifade edilmektedir.

Önemli şahsiyet Seyyid Bilal, yaşadığı sürece bölgedeki tüm kanaat önderlerince itibara maruz kalmış ve İslami davet, barış, kardeşlik ve sevgi temalı mesajlarını çevresindeki insanlara aşılamıştır, bu da birlik ve beraberliğin oluşmasına katkı sağlamıştır. Sultan Abdülhamit tarafından verilen emirle Seyyid Bilal'in mezarının bulunduğu Vergili köyü sakinlerinden vergi alınmamıştır, çünkü bu bölgede kutsal kabul edilmiştir. Aynı zamanda köy, zengin tarihi yapıları ile de önemli bir yere sahiptir. Mağaralar, hanlar ve su değirmenleri gibi birçok tarihi yapı bu bölgede bulunmaktadır (<http://www.batmankulturturizm.gov.tr>).

Foto 3. 11. Seyyid Bilal Türbesi

Kaynak: <https://www.batmancagdas.com/yasam/seyt-bilale-binler-akti-h53096.html>

2. 3. Batman İlinde Yapılan Yerel Etkinlikler ve Festivaller

Batman'ın il oluş tarihi olarak 16 Mayıs 1990 belirlenmiştir. Ayrıca, yüzyıllardan beri yerel halk tarafından düzenlendiği belirtilen bazı etkinliklerin tarihleri şunlardır:

- Nevruz Bayramı: 21-22 Mart tarihlerinde Merkez'de düzenlenir ve İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından halkın katılımıyla organize edilir.
- Turizm Haftası: 15-22 Nisan tarihlerinde Batman-Hasankeyf'de kutlanır ve İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla düzenlenir.
- Batman Hasankeyf Kültür Sanat Festivali: 27 Eylül - 02 Ekim tarihlerinde Merkez'de gerçekleşir ve Batman Belediye Başkanlığı tarafından organize edilir.
- Bal ve Ceviz Festivali: 15-22 Ekim tarihlerinde Sason İlçe Merkezi'nde yapılır ve Sason Kaymakamlığı ile Sason Belediye Başkanlığı tarafından düzenlenir.
- İmam Abdullah'ı Anma Haftası: Haziran ayının ilk haftasında Hasankeyf'de gerçekleştirilir.
- Zilan Türbesi Anma Haftası: Mayıs ayının son haftasında Merkez'de düzenlenir.
- Mereto Yaylası Helkis Şenlikleri: 16 Mayıs tarihinde Sason'da kutlanır.
- Seyit Bilal Anma Haftası: 14-15 Eylül tarihlerinde Gercüş-Vergili Köyü'nde düzenlenir.⁷

⁷ <https://batman.ktb.gov.tr/TR-56583/yerel-etkinlikler.html>, 15.12.2021, Saat: 16:34

2. 4. Batman İlinde Yapılan Turizm Türleri

2. 4. 1. Sağlık Turizmi Faaliyetleri

Bireylerin sağlıklarını korumak ve iyileştirme amacıyla planlanan bir zaman dilimi için yaşadığı yerden başka bir şehre yer değişikliği yapan insanların, doğal kaynaklardan yararlanarak turistik bir işletmeye giderek sağlık, beslenme ve eğlence ihtiyaçlarını sebebiyle konaklamasına sağlık turizmi denilmektedir (Boz, 2004). Genel olarak sağlık turizme 3'e ayrılmaktadır.

Medikal turizmi: Tıbbi, cerrahi veya ağız ve diş hekimliği muhtevasını içinde barındıran, tedavi olmak isteyen bireylerin kendi ülkelerinden diğer bir ülkeye sağlık sebebiyle seyahat etmeleri olarak tanımlanmaktadır (Pala ve Bardakçioğlu, 2009, s.1586).

Termal Turizm ve Medikal SPA: İnsanların yolculuk yapmak sureti ile bulunduğu şehrin dışında konaklayarak, bu konaklama süresince sağlıklı yaşam ve tedavi olmak amacıyla, termal turizm hareketi olan işletmelerde kür tedavisi, sağlık hizmeti, konaklama, yiyecek ile içecek olanaklarından yararlanmalarına yönelik insan hareketliliğidir (Sandıkçı, 2008).

Yaşlı ve Engelsiz Turizmi: Engelsiz bireylerin ve yaşlıların sağlık, iyileştirme ve özel bakımların yapıldığı turizm çeşididir.

Güneydoğun parlayan yıldızı Batman ilinde sağlık turizmi hareketliliği çok fazladır. Batman içinde barındırdığı kamu hastaneleri, özel hastaneler, yaşlı ve engelsiz bakım evleri ve termal kaplıcaları olan özel bir kent konumundadır. Batman-İluh Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İluh Devlet Hastanesi, Batman Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesi ve diğer özel hastaneler ile termal kaplıcalar ve kamu ve özel engelsiz bakım evleri sadece Batman ilinde bulunan vatandaşlara değil, çevre illere ve hatta Irak, Suriye, İran vb. dış devletlerde gelen kişilere hizmet vermektedir.

2.4.2. İnanç Turizmi Faaliyetleri

İnsanların inandıkları dinlerin sembolleri olarak bilinen yerlerin gezilip ziyaret edilmesine, turizm içerisinde değerlendirilmesi inanç turizmi olarak nitelendirilmektedir. Özellikle Avrupa da dini yaşantının etkin olduğu dönemlerde Hristiyan inancının etkili olduğu şehirlerde görülen zenginlik ve refah, otoritenin kilise papazlarının merkezinde bulunması ve elde edilen zenginliğin bu güce dayanması dini seyahatlerin doğmasına sebep olmuştur (Kaya, 1997, 6).

Günümüz küresel dünyada seyahat olanaklarının kolaylaşması, vasıta ve iletişim altyapı teknolojilerinin daha üst seviyeye ulaşması ve özel olarak Avrupa Birliği Ülkelerinde ve Emerika gibi gelişmiş ülkelerdeki birey başına düşen milli kazanç yüksekliği, din temelli turizmi gitgide çok büyük kesimleri ilgilendiren bir işlem haline gelmiştir. Adı geçen ülkelerde bulunan toplam nüfustaki ihtiyar nüfus oranlarının yüksek kalması, ekonomik ve finans gelir seviyesinin yüksek olması, gelişen dünyadaki olumlu gelişmelerden ötürü yeni faaliyetler içeren turizm aktivitelerine katılamaması, dini yasaklar ve ilahi emir gereği inançlarının gerektirdiği ibadetlere karşı istek ve arzu gibi sebeplerle inanca yönelik turizm önem kazanmaktadır. Turizm sektörü bu taleplere cevap vererek yaşlıların öncelikleri doğrultusunda inanç amaçlı seyahatlerin çeşitliliğini arttırmasına sebep olmaktadır (Küçükaltan, 1992, 20) .

Güneydoğu bölgesinin incisi Batman ilinde yıllardır gelen medrese geleneği, Peygamber efendimizin torunlarından Seyyid Bilal'in bu bölgede yaşaması ve türbesinin Batman iline bağlı Gercüş ilçesinde bulunması inanç hareketliliğini artırmaktadır. Hristiyan Süryanilerin daha önce uzun zaman bu bölgede ikamet etmesi Avrupa'da yaşan özellikle Hristiyan kesiminin ve bazı Yahudilerin inanç turizmi açısından çok önemli bir yeri bulunmaktadır. Artuklular zamanında inşa edilen Hasankeyf kalesi ve şehri üzerinde bulunan Er-Rızk Camisi, Kızlar Camisi, Koç Camisi vb. diğer semavi dinleri için ibadet maksadıyla yapılan manastırlar, kiliseler vb. dini kutsal mekânlar ve Mardin iline bağlı Midyat ilçesindeki İslami ve Hristiyan kutsal mabetlere yakınlığı sebebiyle inanç turizmi Batman ilinde önem kazanmaktadır.

2.4.3. Doğa ve Spor Turizmi Faaliyetleri

Gibson (1998)'a göre spor turizmi, bireylerin yaşamlarına yeni eğlence ilave etmek amacıyla, kalıcı oldukları ikametlerinden ayrılarak, sportif faaliyetleri seyretmek veya bu faaliyetlere katılmak amacıyla gerçekleştirilen seyahatlerdir (Gibson, 1998: 156).

Doğa turizmi özellikle doğal ortamlarda yapılan gezintiler olarak ifade etmektedir. Kanyonlar, Vadiler, manzara, su sporları ve yerleşik düzen hayatı gibi doğal kaynakların görülüp gezilmesi gibi faaliyetleri içeren turizm çeşitlerinden birisidir. Şehir hayatından uzak doğaya yönelik turizm faaliyeti, köy yerleşimleri ve kırsal mekânlardaki hoşça vakit geçirmek ve maceraya yönelik muhtelif spor faaliyetlerini içine almaktadır (Ceballos –Lascurain, 1996; Özgüç, 1998).

Güzelim Batman ili tarihi Hasankeyf ilçesinde Ilısu barajı nedeniyle suların yükselmesi ve Hasankeyf yerleşiminin sular altında kalması sebebiyle, Batman ilinde Doğa ve Spor turizmin gelişmesine ciddi katkılar sunmaktadır.

Hasankeyf'in tarihi dokusu eşliğinde kanyon ve vadi yamaçlarında doğa yürüyüşü (trekking) ve Dicle nehri sularında kano, yamaç paraşütü olmak üzere çeşitli spor dallarında sportif faaliyetler yapılmaktadır. Hasankeyf'in kalesinde ve kale etrafında bulunan vadilerde gizlenmiş doğa güzellikleri eşliğinde ve gizemli mağaralara doğru yapılan yürüyüşler doğaseverler için vazgeçilmez bir tutkudur.

Ayrıca, Kozluk ilçesinde bulunan Angebire Piknik alanı çevresinden bulunan dağ yamaçlarındaki kaynak suların keşfi amacıyla, özellikle kış şartlarında biriken kar sularının erimesi sonucu oluşan kaynak ve dere suları etrafında yapılan gezinti başlı başına doğaseverler için vazgeçilmez bir turizm hareketliliğidir.

Ayrıca Batman'ın Sason ilçesinde keşfedilmeyi bekleyen Sevek Mesire Alanı ve ZORE Vadisi doğaseverler için vazgeçilmez bir yürüyüş tutkusu, yüzme ve kano sporları ile ilgilenenlerin gezip görmesi gereken, görenleri hayran bırakan gizemli bir vadi konumundadır. Ve daha nice keşfedilmeyi bekleyen doğal tarihi yerler.

2.5. Batman Yöresel Mutfağı

Güneydoğu bölgesine ait lezzetli yemeklerin tamamı Batman ilinde pişirilmekte ve zarif mekanlarda misafirlere sunulmaktadır. Bu yemekler, temel besin kaynakları olan et ve süt ürünleri ile hamur işlerine dayanmaktadır. Bol yağlı et yemekleri, içli köfteler, taze ve kurutulmuş sumaklı dolmalar, bumar ve bağırsak dolmaları, sam börekler ve yaygın olarak bilinen çiğ köfte gibi yöreye özgü yemeklerle birlikte, tandır ekmeği de Batman'ın mutfak kültürünün önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Perde pilav, mercimek ve yayla çorbaları da Batman mutfağının öne çıkan diğer yemeklerindendir. (<http://www.batmankulturturizm.gov.tr>).⁹

⁸ <https://batman.ktb.gov.tr/TR-282161/batman-mutfagi.html>, 28.12.2021, Saat : 17:03

Kaburga Dolması

Yöresel lezzetlerden biri olan Batman usulü kaburga dolması için öncelikle kaburgalar ortadan ikiye açılır ve tuz ile karabiberle marine edilir. Marine edilen kaburgalar bir saat kadar bekletildikten sonra sotelenmiş etle az su eklenerek kavrulur. Daha sonra yıkanmış pirinç ilave edilir ve tekrar pişirilmeye bırakılır. Kaburga piştikçe iç dolgusu için baharat, badem ve maydanoz eklenir ve kaburganın içine doldurulur. Son olarak yoğurt ve salçadan hazırlanan sos kaburga üzerine sürülerek, yemek tekrar 1-2 saat daha pişirilmeye bırakılır. Böylece lezzetli Batman usulü kaburga dolması yemeği hazırlanmış olur (<http://www.batmankulturturizm.gov.tr>)

Batman Usulü Kütülk (İçli Köfte)

Kürtçede "içli köfte" anlamına gelen "kütülk", Güneydoğu Anadolu şehirlerinde ise "kutılık" olarak ifade edilmektedir. Bu lezzetli yemek, çoğunlukla Güneydoğu ve Doğu Anadolu şehirlerinde yapılmaktadır ve yapımında bölgesel farklılıklar görülebilir. Ancak, ana malzemesi ve iç harcı ile birbirine benzerlik gösterir. Yani, içli köftenin temel yapım süreci bölgeye göre değişebilir, ancak ana lezzeti ve içerdiği malzemeler çoğunlukla benzerdir.

Kaynak: Turizmin gözdesi Batman mutfağı ile ziyaretçileri mutlu ediyor

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN BATMANDA TURİZM ALGISI

3.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Turizm sektörü ülkelere ekonomik anlamda ne kadar getirisi büyüksede istihdam olanakları ve yatırımın Ülkeye gelmesi, bölgedeki potansiyel muhtelifini arttırma ve turizm konusuna muhteva edinilen özelliklerin korunmasını ve geliştirilmesi sürecini sağlama gibi etkileri bulunmaktadır (Andereck vd. 2005: 1057; Andriotis, 2005: 67; Ünlüöner, 2009: 47). Bu açıdan ülkeler için turizm hizmet sektörü gelişim aracı olarak kullanılmaktadır.

Literatüre bakıldığında, turizm sektörü ülkedeki turizm hizmetlerinin sürdürülebilirliğini sağlamada, bölgenin sosyolojik dinamiklerini etkileyen önemli bir süreç olarak bilinmektedir (Williams ve Lawson, 2001: 270). Yerli vatandaşın turizm konusundaki algısı, hedeflere ulaşmanın üst ve alt yapıdan sonraki en önemli bulunan bir turizm unsuru olarak gösterilmektedir (Liu ve Var, 1986: 196; Andriotis, 2005: 67). Buna ek olarak, turizm sektörünün bölgenin yaşam biçimini değiştirmesi, en önemli ve en gerçekçi faktörlerden biridir. (Andereck vd. 2005: 1057).

Turizm, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel birçok fayda sağlarken, bazı bölgelerde yanlış yerleşim seçimleri ve doğal kaynakların yanlış kullanımı nedeniyle tarihi, deniz alanları ve doğal alanların tahrip olmasına yol açmıştır. Bu nedenle, turizmin kaynakları olan tarihi, kültürel ve doğal zenginliklerin uzun vadede korunması ve turizme kazandırılması için turizm bölgelerinde planlı çalışmalar yapılması gerekmektedir. Bu çalışmalarda yerel halkın katılımının artırılması da büyük önem taşımaktadır. Yerel halkın katılımı, turizm projelerinin sürdürülebilir ve toplumun refahını artıran şekilde hayata geçirilmesine yardımcı olacaktır (Mansuroğlu, 2006: 36).

Güneydoğunun kadim kentlerin olan, insanı mert, misafirperver ve yardımsever güzel Batman'ın turizme kazandırılması, içinde gizlediği gizemli vadilerin keşfedilmesi ve bu bölgelerin turizme kazandırılması büyük bir öneme sahiptir. Doğal ve Beşeri turizm potansiyeli bulunan Batman konum itibarıyla güvenli ve düzlük bir konuma sahiptir.

Batman'ın potansiyelinin ortaya çıkarılması ve mevcut şartlarının değerlendirilmesi açısından Üniversite öğrencilerinin Batman'a bakış açıları, turizme yönelik görüş ve düşüncelerinin demografik özelliklere göre tespit ve analiz edilmesi hedeflenmiştir. Bu kapsamda bazı hipotezler oluşturulmuştur ve bu hipotezler arasındaki pozitif ve negatif ilişki araştırılmıştır.

3.2. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bu çalışmanın temel amacı, Batman ilindeki üniversite öğrencilerinin turizmi nasıl algıladığını ve turizmin gelişimine verdikleri destek düzeyinin demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Araştırma kapsamında, Üniversite öğrencilerinin Batman ilinin turizm potansiyeli algılarını ve Batman ilinin turizm gelişim düzeyine katkıları üzerinde durulacaktır. Araştırmanın evreni yerel halk olarak tanımlansa da, bu çalışmada örneklem olarak Üniversite öğrencileri seçilmiş, literatüre katkı sunmak ve Batman ilinin turizm potansiyeline ortaya koymak ve gelişime katkı sağlamak amacı düşüncesi ile araştırmanın önemi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

3.3. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Aşağıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak, bu çalışma yürütülmüştür:

- Ölçeğin amaca uygun şekilde hazırlanması,
- Seçilen örneklem evreni temsil etmesi,
- Kullanılan anket sorularının anlaşılır olması,
- Örneklemi oluşturan bireylerin içten ve samimi cevaplar vermesi,
- Elde edilen verilerin geçerli ve güvenilir olması

3.4. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu araştırmada, nicel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Nicel araştırma, yaşanan olayları ve olguları nesnelleştirerek, gözlem yapılabilir hale getiren, ölçümleyebilen ve sayısal olarak ifade edebilen bir araştırma türüdür. Nicel araştırmalar, gözlem ve ölçümlere dayanarak tekrarlanabilir ve objektif sonuçlar elde etmeyi sağlar. Bu tür araştırmalarda, sayısal veriler kullanılarak sonuçlar elde edilir. Araştırma ölçeği anket tekniği kullanılarak toplanmıştır

3.4.1. Evren ve Örneklem

Araştırma problemini cevaplamak için ihtiyaç duyulan verilerin elde edildiği canlı ya da cansız varlıklardan oluşan geniş kapsamlı gruba 'örneklem' denir. Araştırma sonuçlarını genellediğimiz, elde edilen bulguların tüm bir topluma yansıtıldığı kitleye ise 'evren' adı verilir. (Büyüköztürk vd. 2010: 78).

Örneklem ise belli bir evrenden, belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliliği kabul edilen küçük kümedir. Evren ile Örneklem arasındaki ilişkiye bakıldığında örneklem üzerinden evrene ulaşmak hedeflenmiştir. İstatistikçilerin örnekleme anlatırken sıklıkla başvurduğu örnek şu şekildedir.

“Bir kazan çorba düşünün. Denir ki, çorbanın tuzlu olup olmadığını anlamak için kazandaki çorbanın tamamını içmemiz gerekmez. Bir kaşık çorba yeter. yeter ki, çorba iyi karıştırılmış ve sizin kaşık çorbayı o bölgeden almış olsun! eğer çorba iyi karıştırılmamışsa, sizin aldığımız kaşık çorba zehir gibi tuzlu ya da iç bayacak kadar yavan olabilir.” İşte buradaki kazan çorba evrendir, bir kaşık çorba ise örneklemdir.

Araştırmaların sağlıklı bir süreçte ve güvenilir konumda gerçekleşmesi için örneklem yöntemi hazırlanırken planlı ve dikkatli hazırlanması gerekmektedir. Evrenin tamamının araştırılması varlığın büyüklüğü doğrultusunda ölçmek zor olduğundan örnekleme evreni temsil ettiği bilindiğinden, belirlenmiş ölçütler bağlamında belirlenen evreni temsil eden küçük kümeler oluşturulmakta ve çıkan sonuçlar evrenin büyüklüğüne genellenmektedir (Karasar, 2018: 148).

Bu araştırmanın evreni Batman Üniversitesi'nde 2021 - 2022 eğitim – öğretim yılında öğrenci kaydını yapıp öğrenim gören ön lisans, lisans, yüksek lisans, doktora ve yabancı uyruklu öğrencilerden oluşmaktadır. Batman Üniversitesi otomasyon sisteminde 29.12.2021 tarihi itibarıyla toplam öğrenci sayısı 12.894 olarak görülmektedir. Örneklemenin kabul edilebilmesi için büyüklük oran ve örneklem sayısı aşağıdaki tabloda belirtilmektedir.

Evren İçindeki Örneklem Büyüklükleri

Evren Büyüklüğü	Güvenirlilik Derecesi	Güven Aralığı	Örneklem Sayısı	Güvenirlilik Derecesi	Güven Aralığı	Örneklem Sayısı
1.000	%95	5	278	%99	5	400
10.000	%95	5	370	%99	5	624
20.000	%95	5	377	%99	5	644
50.000	%95	5	381	%99	5	657
100.000	%95	5	383	%99	5	661
500.000	%95	5	384	%99	5	665
1.000.000	%95	5	384	%99	5	665

Tablo 2.1. Örneklem Büyüklükleri
Kaynak : (Akalin, 2018: 113)

Bu çalışmada, evreni temsil gücünü ortaya çıkarma açısından yüksek olan "seçkisiz" örnekleme yöntemleri yerine "tabakalı örneklem" yöntemi tercih edilmiştir (Büyüköztürk ve ark. 2010). Tabakalı örnekleme yöntemi, evrendeki alt grupların belirlenmesi ve bu alt grupların evren içindeki oranlarına uygun olarak örneklemin yapılmasını sağlar

Tabakalı rastgele örnekleme yöntemi, bir evrenin içinde homojen tabakalara ayrılması ve bu tabakalardan örneklerin rastgele seçilerek birleştirilmesi prensibine dayanır. Bu yöntem, belirlenmiş sınırlara sahip bir evrende alt tabakalar veya alt birim gruplarının var olduğu durumlarda kullanılır. Tabakalı örnekleme yönteminin avantajları,

incelenen değişkenin tabakalama ölçütüyle ilişkili olduğu durumlarda daha kesin sonuçlar elde edilmesini sağlamasıdır. Basit rastgele örneklemede, yaş, cinsiyet gibi değişkenlerin örnekleme etkisi altındaki gruplarda eşit olmama olasılığı tabakalı örnekleme ile azaltılır ve böylece alt gruplar hakkında daha kesin bilgilere ulaşılabilir. Ancak, örnekleme hatasının hesaplanmasının güçlüğü ve bazı tabakalarda az sayıda kişinin bulunması durumunda ölçüm kesinliğinin azalması dezavantajlarıdır (Büyüköztürk ve ark. 2010).

Tabakalı örneklem metodu orantılı dağılım tekniği ile gerçekleştirilen örneklem seçiminde, Batman Üniversitesi Enstitü, Fakülte ve Yüksekokullarına bağlı bölümler ve programlar alt tabakaları oluşturmaktadır.

Araştırmanın kapsamında yer alan enstitü, fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokulu öğrenci sayılarına bağlı olarak, minimum örneklem sayısı olan 370'e oranları kullanılarak alt tabakaları oluşturan birimlerin de minimum sayıları hesaplanmıştır. İzin verilen birimlerde minimum örneklem sayısından fazlası, Google anket aracılığıyla oluşturulan anket formu ile anket uygulaması yapılmış ve araştırmacı tarafından öğrencilerle yüz yüze çalışmaya başlanılmıştır, öğrencilerin akademik hocalarından ders esnasında yararlanarak öğrenciler için oluşturula whatsapp gruplarına link paylaşılmış. Toplam 511 kişi anket değerlendirilmesi katılmış, eksik ve hatalı verilerin tespit edilip ayıklanmasından sonra toplamda 417 adet anketin değerlendirilip uygulamaya dahil edilmesine karar verilmiştir.

3.4.2. Verilerin Toplanması

Üniversite öğrencilerinin Batmanda 'ki turizm algılarının tespitine yönelik hazırlanan bu çalışmada, veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır.

Bu anket (Ek 1) için, ilgili literatür taramasının sonucunda Güneş (2014) tarafından yapılan "Yerel Halkın Turizm Algısı ve Turizme Katılımı: Antalya Konyaaltı ve Kepez İlçesi Örneği" adlı yüksek lisans çalışmasında kullanılan ölçeğe dayanılmıştır. Ölçek, turizmin sosyo-kültürel pozitif etkilerini (4 madde), turizmin ekonomik pozitif etkilerini (5 madde), turizmin çevresel pozitif etkilerini (4 madde), turizmin sosyo-

ekonomik negatif etkilerini (4 madde), turizmin ekonomik negatif etkilerini (3 madde), turizmin çevresel negatif etkilerini (4 madde) ve turizmin gelişimine verilen destek ifadelerini (4 madde) içermektedir. Anket, 5'li Likert ölçeği kullanılarak cevaplandırılmıştır. Katılımcılar, Kesinlikle Katılmıyorum (1), Katılmıyorum (2), Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum (3), Katılıyorum (4), Kesinlikle Katılıyorum (5) şeklinde sınıflandırılmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçek formu iki bölüm ve 34 sorudan oluşmaktadır. Ölçeğimize katılan ve değerlendirilmeye alınan 411 ankette, Birinci bölümde turizm etkileri ve gelişimine yönelik süreci ölçmek üzere 5'li likert ölçek sorulardan, ikinci bölümde ise katılımcıların “cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, gelir durumu vb” demografik verilere yer verilmiştir.

3.4.3. Verilerin Analizi

Bu araştırmada, Batman Üniversitesi öğrencilerinin turizme olan algılarını ölçmek, olumlu ve olumsuz etkileri değerlendirmek, öğrencilerin turizmin gelişim düzeyine verdikleri desteği değerlendirmek amacıyla Batman şehrinde uygulaması yapılmıştır. Veri elde edilme yöntemlerinden olan Anket ile elde edilen veriler, IBM SPSS STATİSTİCS 21 istatistik programına veriler girilmiş ve analize tabi tutulmaya başlanılmıştır. Verilerin güvenilir olup olmadığını ölçmek için güvenilirlik analizi ölçümü yapılmış, katılımcılara ilişkin sosyo demografik özellikleri incelenerek değişkenlerin frekans analizleri ve verilerin ortalama değerleri hesaplanmıştır. Sonrasında ise verilere yönelik normallik testi uygulanarak dağılımın normal olup olmadığı görülmeye çalışılmıştır. Bu sebeple parametrelili verilerin analizleri yapılmıştır. Katılımcıların demografik bilgileri doğrultusunda turizme olan katkıları ve etkilerine yönelik algı durumları arasındaki farklılıkları görmek için t-testi ve ANOVA varyans analizi (One-Way ANOVA) yapılmıştır. Turizmin gelişimine ilişkin öğrencilerin verdiği destek düzeyi ile turizmin pozitif etkilerine yönelik algı arasındaki ilişkiyi incelemek için ‘Korelasyon Analizi’ yapılmıştır. Örneklemenin ortalaması ile örneklemin düşünülen ortalama etrafındaki farkın anlamlı olup olmadığı ölçek için hipotez testi uygulanmıştır. Ayrıca etki düzeylerini ölçmek için ise “Çoklu Regresyon Analizi” yapılmıştır.

4. ARAŞTIRMA SONUÇLARI VE TARTIŞMA

IBM SPSS STATİSTİCS 21 programına yüklenen verilerde elde edilen ve araştırmanın analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular ve yapılan değerlendirmeler aşağıda belirtilmiştir.

4.1. Katılımcıların Turizm Algılarına Ait Güvenirlik ve Geçerlik Analizleri

Güvenirlik: Ölçeğin gerekli özelliklerinden biri, güvenilirlik analizidir. Güvenirlik, ölçme araçlarının şartları yenilenen ölçümlerde elde tutulan sonuçların tutarlı ve kararlı olması olarak tanımlanır. (Gay, 1985).

Ölçekle sağlanan verilerin hatadan arındırılmış olması gerekmektedir. Aynı amaç ve hedefle yapılacak ikinci bir ölçümde aynı sonuçları vermesi gerekmekte, elde edilen bilgiye her kesiminin güven duyması gerekir.

Geçerlik: Ölçme süreç araçlarının ölçmeyi hedeflediği veride, herhangi bir veri süreci karıştırmadan, aynı bağlamda doğru ölçülebilmesi derecesidir (Tekin, 1977).

Cronbach's Alpha (α) güvenilirlik katsayısına göre ölçeğin güvenilirlik oranları aşağıda belirtildiği gibi değerlendirilmektedir (Kayış, 2014: 405).

$0.0 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir,

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşüktür,

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir ve

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise yüksek derecede güvenilir bir ölçektir.

4.1. Katılımcıların Turizm Algıları Alt Türlerine Göre Güvenirlik Analizleri

	Güvenilirlik İstatistikleri		
	Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha	N.
Turizmin Sosyo-Kültürel Pozitif Etkileri	,802	,803	4
Turizmin Sosyo-Kültürel Negatif Etkileri	,828	,829	4
Turizmin Ekonomik Pozitif Etkileri	,815	,817	4
Turizmin Ekonomik Negatif Etkileri	,729	,714	4
Turizmin Çevresel Pozitif Etkileri	,826	,824	4
Turizmin Çevresel Negatif Etkileri	,869	,869	4
Turizmin Gelişimine Verilen Destek	,882	,884	4
Genel Güvenirlik Düzeyi	,856	,864	28

Tablo 2.2. Güvenirlik Analizleri

Nunnally, 1978' göre minimum kabul edilebilir güvenilirlik değeri 0.7'dir. Ayrıca (Cronbach, 1951; Helmstater 1964) göre 0.5 daha fazla güvenilirlik testi kabul edilebilir olduğu kabul edilmektedir.

Bu araştırmada, Üniversite öğrencilerinin turizm algıları genel ve alt boyutları açısından güvenilirlik katsayılarıyla incelenmiştir. Turizmin sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel etkileri ile turizmin gelişimine verilen destek ve kabul edilen güvenilirlik düzeyi sonuç kısmında ele alınmıştır. Yapılan analizler sonucunda, Cronbach's Alpha değeri %86 olarak hesaplanmış ve bu sonuçlar doğrultusunda ölçeğin güvenilir olduğu kanıtlanmıştır.

Ölçeğimize cevap veren öğrencilerin, soru başında ortalama değerleri ve standart sapmaları aşağıdaki tabloda görülmektedir.

İstatistikler			
	Ortalama	Standart Sapma	N.
TS1	3,914	,9938	417
TS2	4,108	,9484	417
TS3	3,971	,9728	417
TS4	4,002	,9570	417
TS5	2,424	1,1157	417
TS6	2,252	1,1650	417
TS7	2,405	1,1649	417
TS8	2,499	1,2132	417
TE9	3,930	,9469	417
TE10	4,326	,8170	417
TE11	4,146	,9278	417
TE12	4,058	,9959	417
TE13	4,182	,8800	417
TE14	3,878	1,1037	417
TE15	3,856	1,0802	417
TE16	3,434	1,0968	417
TÇ17	3,657	1,0400	417
TÇ18	3,645	1,0758	417
TÇ19	3,724	1,0369	417
TÇ20	3,959	,9931	417
TÇ21	2,894	1,1943	417
TÇ22	2,779	1,1702	417
TÇ23	2,930	1,1879	417
TÇ24	3,432	1,1626	417
TG25	3,971	,9375	417
TG26	3,918	,9396	417
TG27	4,067	,8690	417
TG28	4,046	,8772	417

Tablo 2.3. Ortalama ve Standart Sapma

4.2. Çalışmaya Katılan İştirakçilerin Demografik Özellikleri

Çalışmaya katılan bireylerin demografik durumları aşağıda belirtilen tablolarda gösterilmektedir. Tabloda, iştirakçilerin yaş, cinsiyet, medeni durumu, eğitim durumu, gelir durumu gibi bazı demografik özelliklerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Cinsiyetiniz

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kadın	275	65,9	65,9	65,9
Geçerli Erkek	142	34,1	34,1	100,0
TOPLAM	417	100,0	100,0	

Medeni Durumunuz

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Bekar	395	94,7	94,7	94,7
Geçerli Evli	22	5,3	5,3	100,0
TOPLAM	417	100,0	100,0	

Öğrenim Durumunuz

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Ön Lisans	152	36,5	36,5	36,5
Üniversite	252	60,4	60,4	96,9
Geçerli Yüksek Lisans	10	2,4	2,4	99,3
Doktora	3	,7	,7	100,0
Toplam	417	100,0	100,0	

Aylık Ortalama Geliriniz

	Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli 2.000 -3.000 TL arası	34	8,2	8,2	8,2
2.000 TL'den az	350	83,9	83,9	92,1
3.001-4.000 TL	13	3,1	3,1	95,2

	4.001-5.000 TL	5	1,2	1,2	96,4
	5.001-6.000 TL	8	1,9	1,9	98,3
	6.000 TL 'den	7	1,7	1,7	100,0
	Toplam	417	100,0	100,0	

Yaşınız

		Sıklık	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Geçerli	15,0	2	,5	,5	,5
	16,0	1	,2	,2	,7
	17,0	1	,2	,2	1,0
	18,0	20	4,8	4,8	5,8
	19,0	56	13,4	13,4	19,2
	20,0	101	24,2	24,2	43,4
	21,0	77	18,5	18,5	61,9
	22,0	58	13,9	13,9	75,8
	23,0	25	6,0	6,0	81,8
	24,0	14	3,4	3,4	85,1
	25,0	16	3,8	3,8	89,0
	26,0	7	1,7	1,7	90,6
	27,0	6	1,4	1,4	92,1
	28,0	1	,2	,2	92,3
	29,0	3	,7	,7	93,0
	30,0	2	,5	,5	93,5
	31,0	1	,2	,2	93,8
	32,0	3	,7	,7	94,5
	33,0	3	,7	,7	95,2
	34,0	3	,7	,7	95,9
	35,0	6	1,4	1,4	97,4
	36,0	2	,5	,5	97,8
	37,0	2	,5	,5	98,3
	38,0	1	,2	,2	98,6
	40,0	1	,2	,2	98,8
	41,0	1	,2	,2	99,0
	42,0	1	,2	,2	99,3
	43,0	1	,2	,2	99,5
	46,0	1	,2	,2	99,8
	47,0	1	,2	,2	100,0
	Toplam	417	100,0	100,0	

Tablo 2.4. Bireysel Özellikler

Ölçeğimizde toplam 511 kişi katılmış, ancak ölçeğimizin amacı Üniversite öğrencileri olduğundan sadece 417 anket değerlendirmeye alınmıştır. Buna göre ölçeğin % 65,9'sini kadın, % 34,1'ini erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Ölçeğe katılanların % 97,7'si bekardır. Katılımcıların büyük çoğunluğu (% 80,8) 18-23 yaş grubu arasındadır. Katılımcıların % 36,5'i Ön lisans ve % 60,4'ü lisans, % 2,4 'ü yüksek lisans ve % 0,7'si doktora mezunudur. Öğrencilerin gelir durumuna bakıldığında ise % 83,9'ü 2000 TL'den az TL arası gelire sahiptir.

4.3. Katılımcıların Turizm Algılarına Yönelik Verilerin Normallik Dağılımı

Analizi

Katılımcıların turizm algılarına ilişkin verilerin normallik testi sonuçları aşağıdaki tabloda sunulmuştur

Normallik Dağılımı: Verilerin normallik testi dağılıma uygun olup olmadığını göz önüne koymak amacıyla yapılan normallik testidir.

Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	df	Sig.	İstatistik	df	Sig.
TSPORT	,153	417	,000	,902	417	,000
TSNORT	,130	417	,000	,944	417	,000
TEPORT	,155	417	,000	,895	417	,000
TENORT	,127	417	,000	,954	417	,000
TÇPORT	,149	417	,000	,942	417	,000
TÇNORT	,074	417	,000	,974	417	,000
TÇGORT	,198	417	,000	,874	417	,000

a. Anlamlılık Düzeyi

Tests of Normality tablosunda Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk göre significance değerine bakıldığında normal değeri olan $P = 0,05$ 'ten küçük olduğu için normallik dağılımı uygun değildir. Normal dağılıma uygun olup olmadığı bakmak için descriptives tablosunda incelememiz gerekmektedir.

Descriptives			
		Statistic	Std. Error
TSPORT	Ortalama	3,999	,0376
	Standart Sapma	,7668	
	Çarpıklık	-1,166	,120
	Basıklık	1,350	,238
TSNORT	Ortalama	2,3951	,04635
	Standart Sapma	,94640	
	Çarpıklık	,668	,120
	Basıklık	,244	,238
TEPORT	Ortalama	4,1151	,03631
	Standart Sapma	,74150	
	Çarpıklık	-1,109	,120
	Basıklık	1,224	,238
TENORT	Ortalama	3,8375	,03797
	Standart Sapma	,77530	
	Çarpıklık	-,621	,120
	Basıklık	,339	,238
TÇPORT	Ortalama	3,7464	,04116
	Standart Sapma	,84049	
	Çarpıklık	-,643	,120
	Basıklık	,490	,238
TÇNORT	Ortalama	3,0090	,04890
	Standart Sapma	,99853	
	Çarpıklık	,026	,120
	Basıklık	-,445	,238
TÇGORT	Ortalama	4,0006	,03817
	Standart Sapma	,77937	
	Çarpıklık	-1,125	,120
	Basıklık	1,540	,238

Tablo 2.5. Normallik Testi

Ölçeğimizin çarpıklık (Skewness) ve basıklık (Kurtosis) analizleri yapılmıştır. Descriptives tablosundaki çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Çarpıklık (-0,806) ve Basıklık (0,996) değerleri Tabachnick ve Fidell'in (2001) belirttiği gibi, -1,5 ile +1,5 arasında olduğundan, verilerin normal dağılıma uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

4.4. Katılımcıların Turizm Algılarına Yönelik Verilerin Betimsel İstatistiği

Turizmin etkileri, hem olumlu hem de olumsuz yönleriyle birlikte ele alınmaktadır. Ekonomik açıdan bir bölgeye olumlu katkı sağlamasıyla birlikte, çevresel, fiziksel ve toplumsal sorunları da beraberinde getirebilir. Bu sebeple, yapılan birçok çalışmada turizm etkileri, hem olumlu hem de olumsuz yönlü olarak değerlendirilmektedir (Demirtaş, 2020).

Bu bölümde, Üniversite öğrencilerinin turizmin etkileri ve gelişmesine verdikleri desteğin düzeylerinin belirlenebilmesi için, her bir ölçüt ve ifade için aritmetik ortalama ($\bar{x}$) ve standart sapma (ss) değerleri kullanılmıştır. Turizmin etkileri ve turizm gelişmesine olan katkıları analiz edilmiştir. Çalışmanın analiz kısmında, katılımcıların cevapları aritmetik ortalamaları "1" değerine yaklaştıkça turizmin etkilerini algılamalarının ve gelişmesine verdikleri desteğin düşük seviyede olduğu, "5" değerine yaklaştıkça ise turizmin etkilerini algılamalarının ve gelişimine verdikleri desteğin yüksek seviyede olduğu görülmektedir.

Bu bağlamda, aşağıdaki tablolarda katılımcılara yöneltilen ifadelerin turizmin pozitif ve negatif yönlü sosyo-kültürel, ekonomik ve çevresel etkilerini ile turizmin gelişimine verdikleri desteği ölçmeye yönelik alt boyut düzeylerine göre ortalama katılım düzeyleri gösterilmiştir (Demirtaş, 2020).

İstatistikler

		TSPORT	TSNORT	TEPORT	TENORT	TÇPORT	TÇNORT	TÇGORT
N	Geçerli	417	417	417	417	417	417	417
	Eksik	0	0	0	0	0	0	0
Ortalama		3,999	2,3951	4,1151	3,8375	3,7464	3,0090	4,0006
Standart Sapma		,7668	,94640	,74150	,77530	,84049	,99853	,77937

Ölçeğimize katılım gösteren 417 katılımcıların turizmin sosyo-kültürel pozitif etki düzeylerine bakıldığında hesap ortalamasının $\bar{x} = 3,99$ olarak, standart sapmasının $ss = 0,76$ görüldüğü, sosyo-kültürel negatif etki düzeyine bakıldığında ise aritmetik ortalamasının $\bar{x} = 2,39$ çıktığı, standart sapmasının $ss = 0,94$ düzeyinde olduğu, öğrencilerin turizmin kültürel aktivitelerini geliştirdiklerini ve yerel halkın tutum ve davranışlarını olumsuz etkilemediği algısında olduğu görülmüştür.

Ölçeğimize katılım gösteren 417 katılımcıların turizmin ekonomik pozitif etki düzeylerine bakıldığında aritmetik ortalamasının $x = 4,11$ olarak, standart sapmasının $ss = 0,74$ görüldüğü, ekonomik negatif etki düzeyine bakıldığında ise aritmetik ortalamasının $x = 3,83$ çıktığı, standart sapmasının $ss = 0,77$ düzeyinde olduğu, öğrencilerin turizmin ekonomik düzeylerine katkı sunduklarını, yerel ve geleneksel ürün üretimine verdikleri destekten dolayı turizmin gelişmesini savundukları geliştirdiklerini, ancak yabancı turist sayısını artışı vb. durumlardan ötürü ülkedeki döviz durumundan dolayı bölgesel olarak ürün ve hizmet fiyatları artışı, bölgede hayat pahalılığına neden olduğu ve bu sebeple yerel halk arasında ekonomik kazanç eşitsizliğine sebep olduğu tespit edilmiştir.

Ölçeğimize katılım gösteren 417 katılımcıların turizmin çevresel pozitif etki düzeylerine bakıldığında aritmetik ortalamasının $x = 3,74$ olarak, standart sapmasının $ss = 0,84$ görüldüğü, ekonomik negatif etki düzeyine bakıldığında ise aritmetik ortalamasının $x = 3,00$ çıktığı, standart sapmasının $ss = 0,99$ düzeyinde olduğu, öğrencilerin turizmin doğal çevreyi koruduğu gelecek nesiller için çevre kalitesinin iyileşmesine destek verdikleri, hayvanlar, bitkiler ve ekosistemin ayakta tutulması gerektiği tespit edilmiştir.

Son olarak betimsel istatistikte Ölçeğimize katılım gösteren 417 katılımcıların turizmin gelişime verilen destek düzeylerine bakıldığında ise aritmetik ortalamasının $x = 4,00$ olarak, standart sapmasının $ss = 0,77$ görüldüğü, yerel halkın turizmin gelişmesi için gerekli tüm desteği vereceği, turizm adına yapılacak tüm gelişmelere açık olduğu, turizmin toplumun bir parçası olarak devam etmesi gerektiği gözlemlenmiştir.

4.5. Katılımcıların Turizm Algılarına Yönelik Verilerin Faktör Analizi

Faktör analizi, birbirleriyle ilişkili çok sayıda değişkenden, daha az ve anlamlı bir şekilde açıklanan değişkenleri elde etmeyi amaçlayan çok değişkenli bir istatistiksel yöntemdir (Büyüköztürk, 2002).

KMO and Bartlett's Testi		
Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliğinin Ölçüsü		,889
Bartlett'in Küresellik Testi	Yaklaşık Değer	6431,931
	df	378
	Sig.	,000

Tablo 2.6. Faktör Analizi

Ölçeğimiz tek faktörlü olup, değerlendirilen örneğin yerinde olup olmadığının anlaşılması için ifa edilen test sonucunda KMO: 0,889 olarak hesaplandığı görülmüştür. Normal bağlamda KMO değerinin % 70 altında (Nunnally, 1978) ve (Kalaycı, 2010:322) olmamasıda göz önünde alındığında çıkan örnek büyüklüğün KMO sonucu'nun % 88,9'nin çok iyi bir değer olduğu görülmektedir.

Aşağıdaki tabloda belirtilen ve Ölçeğimize katılım gösteren 417 katılımcının turizmin sosyo-kültürel pozitif etki durumu faktör analizi 26,75, sosyo-kültürel negatif etki durumu 18,49, turizmin ekonomik pozitif etki durumu faktör analizi 6, 74, ekonomik negatif etki durumu 5,40, turizmin çevresel pozitif etki durumu faktör analizi 4,91, çevresel negatif etki durumu faktör analizi 4,65'dir.

Açıklanan Toplam Varyans									
Bileşen	Başlangıç Özdeğerleri			Karesel Yüklemelerin Çıkarma Toplamları			Karesel Yüklemelerin Dönme Toplamları		
	Toplam	% Varyans	% Kümülatif	Toplam	% Varyans	% Kümülatif	Toplam	% Varyans	% Kümülatif
1	7,491	26,752	26,752	7,491	26,752	26,752	4,041	14,433	14,433
2	5,178	18,492	45,245	5,178	18,492	45,245	3,403	12,153	26,586
3	1,888	6,744	51,989	1,888	6,744	51,989	3,229	11,532	38,118
4	1,514	5,406	57,395	1,514	5,406	57,395	2,771	9,895	48,013
5	1,376	4,914	62,309	1,376	4,914	62,309	2,659	9,497	57,510
6	1,303	4,655	66,964	1,303	4,655	66,964	2,647	9,454	66,964
Ekstraksiyon Yöntemi: Temel Bileşen Analizi.									

4.6. Katılımcıların Turizm Algılarına Yönelik Verilerin Regresyon Analizi

Tanımlayıcı istatistikler				
	Ortalama	Standart Sapma	N.	
TG28	4,046	,8772	417	
TSPORT	3,999	,7668	417	
TSNORT	2,3951	,94640	417	
TEPORT	4,1151	,74150	417	
TENORT	3,8375	,77530	417	
TÇPORT	3,7464	,84049	417	
TÇNORT	3,0090	,99853	417	
Model Özeti				
Model	R	R Meydanı	Düzeltilmiş R Kare	Std. Tahmin Hatası
1	,549 ^a	,302	,292	,7383

Korelasyonlar								
		TG28	TSPORT	TSNORT	TEPORT	TENORT	TÇPORT	TÇNORT
Pearson Korelasyonu	TG28	1,000	,432	-,088	,464	,145	,456	-,096
	TSPORT	,432	1,000	-,161	,552	,159	,486	-,050
	TSNORT	-,088	-,161	1,000	-,124	,324	-,101	,561
	TEPORT	,464	,552	-,124	1,000	,341	,539	,030
	TENORT	,145	,159	,324	,341	1,000	,108	,492
	TÇPORT	,456	,486	-,101	,539	,108	1,000	-,210
	TÇNORT	-,096	-,050	,561	,030	,492	-,210	1,000
Sig. (1- Kuyruklu)	TG28	.	,000	,036	,000	,001	,000	,025
	TSPORT	,000	.	,000	,000	,001	,000	,152
	TSNORT	,036	,000	.	,006	,000	,020	,000
	TEPORT	,000	,000	,006	.	,000	,000	,269
	TENORT	,001	,001	,000	,000	.	,014	,000
	TÇPORT	,000	,000	,020	,000	,014	.	,000
	TÇNORT	,025	,152	,000	,269	,000	,000	.
N	TG28	417	417	417	417	417	417	417
	TSPORT	417	417	417	417	417	417	417
	TSNORT	417	417	417	417	417	417	417
	TEPORT	417	417	417	417	417	417	417
	TENORT	417	417	417	417	417	417	417
	TÇPORT	417	417	417	417	417	417	417
	TÇNORT	417	417	417	417	417	417	417

Tablo 2.7. Regresyon Analizi

4.7. Katılımcıların Turizm Algılarına Yönelik Verilerin T-Testi Analizi

İştirakçilerin demografik durumları ile turizme katkılarına ilişkin algılar arasındaki farklılığa görmek için yapılan t-testi (Bağımsız Örneklem) sonuçları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Grup İstatistikleri

	Cinsiyetiniz	N	Ortalama	Standart Sapma	Std. Hata Ortalama
TSPORT	Kadın	275	3,986	,7704	,0465
	Erkek	142	4,023	,7620	,0639
TSNORT	Kadın	275	2,2909	,87905	,05301
	Erkek	142	2,5968	1,03864	,08716
TEPORT	Kadın	275	4,0682	,70104	,04227
	Erkek	142	4,2060	,80902	,06789
TENORT	Kadın	275	3,7818	,73410	,04427
	Erkek	142	3,9454	,84169	,07063
TÇPORT	Kadın	275	3,7645	,80360	,04846
	Erkek	142	3,7113	,90961	,07633
TÇNORT	Kadın	275	2,9727	,98190	,05921
	Erkek	142	3,0792	1,02986	,08642
TÇGORT	Kadın	275	3,9491	,74979	,04521
	Erkek	142	4,1004	,82732	,06943

Tablo 2. 8. T-Testi Analizi

Turizmin Sosyo-Kültürel Pozitif etkileri Ölçeğimizde 275 kadının ve 142 erkeğin katıldığı, Kadınların ortalamasının 3,98, erkeklerin ortalamasının 4,02 olduğu, kadınların standart sapmasının % 77,04 erkeklerin ise % 76,20 olduğu görülmüştür. Tabloya bakıldığından ölçeğimizde bulunan diğer soruların cinsiyet ortalaması ve standart sapması görülmektedir.

Bağımsızlık Numune Testi

	Levene'nin	Ortalamaların Eşitliği için t-testi
	Varyansların	
	Eşitliği Testi	

		F	Sig.	t	df	Sig. (2-kuyruk)	Ortalama Farkı	Std. Hata Farkı	95% Farkın Güven Aralığı	
									Alt	Üst
TSPORT	Eşit varyans varsayımı	,278	,599	-,460	415	,645	-,0365	,0793	-,1924	,1194
	Eşit farklar varsayılmadı			-,462	287,878	,644	-,0365	,0790	-,1921	,1190
TSNORT	Eşit varyans varsayımı	7,358	,007	- 3,162	415	,002	-,30592	,09676	- ,49612	- ,11573
	Eşit farklar varsayılmadı			- 2,999	247,192	,003	-,30592	,10201	- ,50685	- ,10499
TEPORT	Eşit varyans varsayımı	3,328	,069	- 1,803	415	,072	-,13780	,07642	- ,28802	,01241
	Eşit farklar varsayılmadı			- 1,723	252,036	,086	-,13780	,07998	- ,29531	,01971
TENORT	Eşit varyans varsayımı	1,340	,248	- 2,050	415	,041	-,16360	,07981	- ,32049	- ,00672
	Eşit farklar varsayılmadı			- 1,963	253,403	,051	-,16360	,08336	- ,32777	,00056
TÇPORT	Eşit varyans varsayımı	3,577	,059	,613	415	,540	,05328	,08692	- ,11758	,22413
	Eşit farklar varsayılmadı			,589	256,144	,556	,05328	,09042	- ,12477	,23133
TÇNORT	Eşit varyans varsayımı	,554	,457	- 1,032	415	,303	-,10650	,10318	- ,30931	,09632

	Eşit farklar varsayılmadı			- 1,017	273,432	,310	-,10650	,10476	- ,31274	,09974
TÇGORT	Eşit varyans varsayımı	1,607	,206	- 1,884	415	,060	-,15126	,08029	- ,30909	,00657
	Eşit farklar varsayılmadı			- 1,826	261,737	,069	-,15126	,08285	- ,31440	,01188

4.8. Katılımcıların Turizm Algılarına Yönelik Verilerin Anova Analizi

Tanımlayıcılar									
		N	Ort ala ma	Standa rt Sapma	Std. Hata	95% Güven Aralığı Ortalama		Minimu m	Maximu m
						Alt Sınır	Üst Sınır		
TSPOR T	Ön Lisans	152	4,0 02	,7450	,0604	3,882	4,121	1,0	5,0
	Üniversite	252	3,9 73	,7785	,0490	3,877	4,070	1,0	5,0
	Yüksek Lisans	10	4,5 00	,7454	,2357	3,967	5,033	2,8	5,0
	Doktora	3	4,3 33	,5774	,3333	2,899	5,768	4,0	5,0
	Toplam	417	3,9 99	,7668	,0376	3,925	4,073	1,0	5,0
TSNOR T	Ön Lisans	152	2,4 12 8	,93597	,0759 2	2,262 8	2,562 8	1,00	5,00
	Üniversite	252	2,3 99 8	,95576	,0602 1	2,281 2	2,518 4	1,00	5,00
	Yüksek Lisans	10	2,2 00 0	,99163	,3135 8	1,490 6	2,909 4	1,00	4,25

	Doktora	3	1,7 50 0	,50000	,2886 8	,5079	2,992 1	1,25	2,25
	Toplam	417	2,3 95 1	,94640	,0463 5	2,304 0	2,486 2	1,00	5,00
TEPOR T	Ön Lisans	152	4,0 82 2	,78414	,0636 0	3,956 6	4,207 9	1,00	5,00
	Üniversite	252	4,1 19 0	,71287	,0449 1	4,030 6	4,207 5	1,00	5,00
	Yüksek Lisans	10	4,3 50 0	,81820	,2587 4	3,764 7	4,935 3	2,50	5,00
	Doktora	3	4,6 66 7	,57735	,3333 3	3,232 4	6,100 9	4,00	5,00
	Toplam	417	4,1 15 1	,74150	,0363 1	4,043 7	4,186 5	1,00	5,00
TENOR T	Ön Lisans	152	3,8 66 8	,74968	,0608 1	3,746 6	3,986 9	1,00	5,00
	Üniversite	252	3,8 07 5	,80317	,0505 9	3,707 9	3,907 2	1,50	5,00
	Yüksek Lisans	10	4,1 50 0	,44410	,1404 4	3,832 3	4,467 7	3,50	5,00
	Doktora	3	3,8 33 3	,28868	,1666 7	3,116 2	4,550 4	3,50	4,00
	Toplam	417	3,8 37 5	,77530	,0379 7	3,762 9	3,912 2	1,00	5,00
TÇPOR T	Ön Lisans	152	3,6 97 4	,88242	,0715 7	3,556 0	3,838 8	1,00	5,00
	Üniversite	252	3,7 75 8	,81099	,0510 9	3,675 2	3,876 4	1,25	5,00

	Yüksek Lisans	10	3,5 00 0	,90523	,2862 6	2,852 4	4,147 6	2,00	5,00
	Doktora	3	4,5 83 3	,52042	,3004 6	3,290 5	5,876 1	4,00	5,00
	Toplam	417	3,7 46 4	,84049	,0411 6	3,665 5	3,827 3	1,00	5,00
TÇNOR T	Ön Lisans	152	2,9 98 4	1,0055 7	,0815 6	2,837 2	3,159 5	1,00	5,00
	Üniversite	252	2,9 98 0	,99775	,0628 5	2,874 2	3,121 8	1,00	5,00
	Yüksek Lisans	10	3,5 50 0	,68516	,2166 7	3,059 9	4,040 1	2,50	4,50
	Doktora	3	2,6 66 7	1,5275 3	,8819 2	- 1,127 9	6,461 2	1,00	4,00
	Toplam	417	3,0 09 0	,99853	,0489 0	2,912 9	3,105 1	1,00	5,00
TÇGOR T	Ön Lisans	152	3,9 24 3	,85692	,0695 1	3,787 0	4,061 7	1,00	5,00
	Üniversite	252	4,0 27 8	,72945	,0459 5	3,937 3	4,118 3	1,00	5,00
	Yüksek Lisans	10	4,3 00 0	,72457	,2291 3	3,781 7	4,818 3	2,75	5,00
	Doktora	3	4,5 83 3	,52042	,3004 6	3,290 5	5,876 1	4,00	5,00
	Toplam	417	4,0 00 6	,77937	,0381 7	3,925 6	4,075 6	1,00	5,00

Varyansların Homojenliği Testi				
	Levene İstatistik	df1	df2	Sig.
TSPORT	,161	3	413	,923
TSNORT	,467	3	413	,706
TEPORT	,295	3	413	,829
TENORT	2,467	3	413	,062
TÇPORT	,971	3	413	,406
TÇNORT	1,001	3	413	,392
TÇGORT	1,261	3	413	,288

ANOVA						
		Kareler Toplamı	df	Ortalama Kare	F	Sig.
TSPORT	Gruplar Arasında	3,014	3	1,005	1,717	,163
	Gruplar İçinde	241,610	413	,585		
	Toplam	244,624	416			
TSNORT	Gruplar Arasında	1,682	3	,561	,624	,600
	Gruplar İçinde	370,915	413	,898		
	Toplam	372,597	416			
TEPORT	Gruplar Arasında	1,633	3	,544	,990	,398
	Gruplar İçinde	227,092	413	,550		
	Toplam	228,725	416			
TENORT	Gruplar Arasında	1,333	3	,444	,738	,530
	Gruplar İçinde	248,722	413	,602		
	Toplam	250,055	416			
TÇPORT	Gruplar Arasında	3,292	3	1,097	1,559	,199
	Gruplar İçinde	290,578	413	,704		

	Toplam	293,870	416			
TÇNOR T	Gruplar Arasında	3,326	3	1,109	1,113	,344
	Gruplar İçinde	411,453	413	,996		
	Toplam	414,779	416			
TÇGOR T	Gruplar Arasında	2,985	3	,995	1,646	,178
	Gruplar İçinde	249,702	413	,605		
	Toplam	252,687	416			

Tablo 2.9. Anova Analizi

Turizm algıları ile öğrenim durumları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan ANOVA testi sonucunda, turizmin sosyo-kültürel pozitif ve negatif etkileri, turizmin ekonomik pozitif ve negatif etkileri, turizmin çevresel pozitif ve negatif etkileri, ve turizmin gelişmesine olan destek durumları arasında öğrenim durumlarına göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Bu çalışmanın temel amacı, Batman ilindeki üniversite öğrencilerinin turizmi nasıl algıladıklarını ve turizmin gelişimine verdikleri destek düzeyinin, demografik özelliklerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemektir. Araştırma sürecinde, Batman ilinin turizm potansiyelini üniversite öğrencilerinin nasıl değerlendirdiği ve turizm sektörünün gelişimine nasıl katkı sağladıkları üzerinde odaklanılmıştır.

Turizmin olumlu algılanması ve gözle görülebilen etkileri dolayısıyla Ülkeler için ne kadar ekonomik olarak gelir getirirse de, cari açıklarının kapanmasına büyük katkı sunarsa, sanayisi ve teknoloji olarak gelişmemiş ülkelere oranla gelişmişlik düzeyini artırsa da, turizmin sosyo-kültürel ve çevresel olumsuz etkileri açısından olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

Bu durum, yerel halkın turizm sektöründen etkilenme ve ekonomik fayda sağlama potansiyeline bağlı olarak değişebilir. Bir bölgede insanlar turizmi olumsuz bir şekilde algılıyorsa, turizmin gelişmesine katkı sağlaması beklenemez. Çünkü o bölgede yaşayan yerel halkın tutumları, davranışları ve turizme olan olumlu bakışı, turizm sektörünün başarısını etkilemektedir. Bu nedenle olumsuz algıların önceden tespit edilmesi ve yerel halkın ihtiyaçları ve beklentileri hakkında bilgi sahibi olmak önemlidir. Aynı şekilde, bu olumsuz algıları olumlu yöne doğru değiştirmek de büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma, turizm paydaşlarına gerekli bilgileri sağlayarak bu hedeflere ulaşmayı amaçlamaktadır.

Bu çalışma kadim toprakların güzel şehri Batman ilinde gerçekleştirilen ve bu amaç uğruna yönelik 511 katılımcıya ölçek uygulanmıştır. Ancak ölçeğimizin amacı Üniversite öğrencileri olduğundan, cevap veren 95 kamu çalışanı, ev hanımı ve özel çalışanlar olmak üzere 95 ölçek değerlendirmeye alınmamıştır. Geriye kalan 417 anket değerlendirmeye alınmış ve elde edilen veriler analiz edilmek üzere IBM SPSS 21 programına yüklenmiş ve araştırmanın problem soruları değerlendirilmeye alınmıştır.

Yapılan değerlendirmede Katılımcıların Turizmin sosyo-kültürel, ekonomik, çevresel ve gelişmişlik düzey algıları cinsiyet durumuna göre, yaş durumuna göre, gelir durumlarına göre ve öğrenim durumlarına göre değişmektedir.

5.2. Öneriler

Yapılan çalışmada, Üniversite öğrencilerinin turizmin kendi üzerindeki etkileri artırmak ve turizmi olumlu algılamaları için aşağıda belirtilen önerilerin yapılmasında hem Batman ilinin turizm açısından gelişmesi hem de Üniversite öğrencilerinin oluşturacağı algı sebebiyle bölgesel olumsuzluklar giderilecektir.

- Yerel yönetimlerin Batman'ın turizm için gerekli alt ve üst yapı sorunlarının giderilmesi gerekmektedir.
- Turizm hakkında Üniversite öğrencilerine ve yerel halka yönelik bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.
- Batman'ın başta Hasankeyf ilçesi olmak üzere tüm turistik mekânlarının tanıtılması ve turizme kazandırılması için gezi turları düzenlenmesi gerekmektedir.
- Bölgesel turistik etkilerin Ülke ekonomisine vereceği destek düzeyi tanımlanmalı ve Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü tarafından tanıtım çalışmaları yapılmalıdır.
- Doğa sporlarına yönelik festivaller artırılmalıdır.
- Tüm kamu kurum ve kuruluşları arasında iş birlikleri yapılarak Batman turizmin gelişmesi için çalışmalar yapılmalıdır.
- Turizmin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevre sorunları ile gelişmiş düzeyine destek ve katkı düzeyi iyice kıvranılması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- Adriyatik'e Sosyal Bilimler Kongresi (346-360). Hatay: İktisadi Kalkınma ve Sosyal Araştırmalar Derneği Yayınları.
- Akalın, M. (2018). Örnek Açıklamalarıyla Sosyal Bilimlerde Araştırma Tekniği Anket. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Akcan, S. (2018). Batman'da Petrolün Bulunması, Kente Sosyoekonomik ve Sosyokültürel Etkileri, Yüksek lisans Tezi, BtÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman
- Akın, A. & Akın, A. (2016). Turizmin Ekonomi Üzerindeki Etkisinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma. S. S. Bildirici, & R. Pehlivanlı içinde, 2. Uluslararası Çin'den
- Aslantaş, H.(2002), Dünya Turizmindeki Değişim İçinde Türk Turizmi, 6. Bilkent Turizm Forumu Bildirisi, 21 Mart, Ankara
- Ap, J. (1992) Residents' Perceptions on Tourism Impacts”, Annals of Tourism Research, 19, 665-690.
- Andereck, K. L., & Vogt, C. A. (2000). “The Relationship Arasında Residents’ Attitudes toward Tourism and Tourism Development Options”. Journal of Travel Research, 39(1), 27-36.
- Avcıkurt, C. (2003). Turizm Sosyolojisi. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Albayrak, A. (2013). Alternatif Turizm. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Akbulut, G. (2010). Türkiye'de Kaplıca Turizmi ve Sorunları. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9(1), 36-54.
- Akcan, S. (2018). Batman'da Petrolün Bulunması, Kente Sosyoekonomik ve Sosyokültürel Etkileri (1940-1970). Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Batman.
- Alaeddinoğlu, F. (2008). “Sivas Kentinde Halkın Turiste ve Turizme Bakışı”, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, C. 5, S. 2, ss. 1-23.
- Alaeddinoğlu, F. (2010). Batman Şehri Fonksiyonel Özellikleri ve Başlıca Sorunları. Doğu Coğrafya Dergisi, 15 (24), 19-42.
- Alaeddinoğlu, F. ve Tekin, M. K. (2020). Turizmin Ekonomik, Sosyo-Kültürel ve Çevresel Açından Yerel Halkın Yaşam Kalitesine Etkileri: Batman Örneği. 19 (2), 243-257.
- Andereck, K. L., Vogt, C. A. (2000). The Relationship Arasında residents’attitudes toward tourism and tourism development options. Journal of Travel Research, 39, 27-36.
- Anonim, Batman Kültür ve Turizm Bakanlığı (2021), Tarihçe, <https://batman.ktb.gov.tr/TR-56577/tarihce.html>, erişim tarihi: 10.12.2021
- Andriotis, K. (2005). community group’s perceptions of and preferences for tourism development: Evidence From Crete. Journal of Hospitality and Tourism Research, 29(1), 67-90.

- Aydın, H. İ., Aydın, M. N. ve Çayın, M. (2020). Geçmişten Günümüze Batman - Tarih, Ekonomi, Siyaset, Kültür. Eğitim Yayınevi.
- Bahar, O. ve Kozak, M. (2012). Turizm ve Rekabet, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Bahar, O., Çelik İlal, N. (2020). Coronavirüsün (Covid-19) turizm sektörü üzerindeki ekonomik etkileri. International Journal of Social Sciences and Education Research, 6 (1), 125-139.
- Bakırcı, M. (2002),“Ekoturizm”, II. Turizm Şurası Bildirileri, 2. Cilt, s.243–248
- Barutçugil, (1984). Turizm İşletmeciliği, İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş., Yayın No : 187
- Boğan, E. Ve Dedeoğlu, B. B. (2018). Yerel Halkın Turizmin Etkilerine Yönelik Algılamalarına İlişkin Karşılaştırmalı Bir Çalışma: Alanya ve Sapanca Örneği. Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, 10(2), 26-41
- Boran, A. (2005). “Kozluk’taki Kaleler”, Atatürk Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, Sayı 14, 23-37.
- Boz, M. “Turizmin Gelişmesinde Alternatif Turizm Pazarlamasının Önemi”, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, SBE, 2004): 132.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2010). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Ceritli, İ., & Çiftçi, S. (2013). “Turizm Sektörünün Kentsel Gelişim Açısından Önemi ve Bartın İli Açısından Bir Değerlendirme“. Şehir Düşünce Dergisi(3), 147-161.
- Ceballos-Luscurain, H. 1996. Tourism, ecotourism and protected areas: the state of nature based tourism around the world and guidelines for its development, IUCN, Glant, Switzerland and Cambridge, UK.
- Civelek, A. (2010). “Turizmin Sosyal Yapıya ve Sosyal Değişmeye Etkileri“. Selçuk Üniversitesi MYO Sosyal Bilimler Dergisi, 13(1-2), 331-350.
- Çeken, H. (2016). Turizm Ekonomisi. Ankara: Detay Yayıncılık
- Çeken, H. ve Ateşoğlu Levent ve Dalgın, Taner ve Karadağ, Levent (2008), “Turizm Talebine Bağlı Olarak Uluslar Arası Turizm Hareketlerindeki Gelişmeler”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi.
- Çelikkanat, N. (2015). Yerel Halkın Turizme Bakış Açısı: Bodrum İlçesi Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çelikkanat, N. ve Güçer, E. (2014). “Yerel Halkın Turizme Bakış Açısı: Bodrum İlçesi Örneği”. 15. Ulusal Turizm Kongresi (13-16 Kasım, 2014) Engelsiz Turizm Bildiri Kitabı. Ankara: Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Yayını, 2014, ss. 272-289.
- Çımat, A., & Bahar, O. (2003). “Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi İçindeki Yeri ve Önemi Üzerine Bir Değerlendirme“. Akdeniz İ.İ.B.F Dergisi(6), 1-18.

Cihan, S. (2005). “Gidemeyenler İçin Batman Tanıtımı”, Edebî Yâd Ve Sanat Akademisi Batman Özel Sayısı, Yıl 1, Sayı 2, 1-95.

Çoban, Ö., Dilek, S.E. ve Harman, S. (2017). Batman İlinde Turizm Gelişiminin Değerlendirilmesi. *The Journal Of Academic Social Science Studies*, 0 (56), 437-455.

Çolak, O. (2009). Turistik Ürün Çeşitlendirme Kapsamında Kırsal Turizm ve Kırsal Turizm İşletmeciliği: girince Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Derya, B. (2018). Bingöl’ün Turizm Potansiyeli ve Değerlendirme Olanakları. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, İstanbul.

Demirtaş, S., (2020), Üniversite Öğrencilerinin Batman’da turizm algısı ve turizme katılımı, Yüksek lisans tezi, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum

Dilek, S.E., Çoban, Ö. ve Harman, S. (2017). Hasankeyf Halkının Turizmin Gelişimine Yönelik Tutumu. *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 6 (2), 59-72.

Dündar, Y. ve Bahar, O. (2020), *Turizm Güvenliği*, Ankara: Gazi Kitabevi, 2020

Ekinci, N. (2015). Her Yönüyle Petrolün Kenti Batman ve İlçeleri Tarihi. Batmane Yayınları.

Ekingen, N. (2018). Batman Kent Merkezinde Ve İlçelerinde Rekreasyon Alanlarının İncelenmesi. Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı, Batman.

Eren, R. ve Aypek, N. (2012). Kırsal turizm bölgesinde yerel halkın turizmin gelişimine karşı tutumları: Cumalı Kızık köyü örneği. *Uluslararası Sosyal Ekonomik Bilimler Dergisi*. 2 (2), 43-47.

Eralp, Z. (1983). Genel Turizm, Ankara Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Yayınları, 40-41

Frent, C. (2016). An Overview on the Negative Impacts of Tourism. *Journal of Tourism-Studies and Research in Tourism*, (22). 32-37.

García , F. A., Macías, R. C., & Vazquez, A. B. (2015). “Resident's Attitudes Towards the Impacts of Tourism“. *Tourism Management Perspectives* (13), 33-40.

Gay LR. Educational Evaluation and Measurement. 2nd edition. London: A Bell & Howell Company; 1985.

Getz, D. (1994) Residents' Attitudes Toward Tourism: A Longitudinal Study in Spey Valley, Scotland, *Tourism Management*, 15 (4), 247-258.

Güneş, T. (2019). Batman'da Kentsel Gelişim Süreci. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, İstanbul.

Güzel, F. Ö. (2010). Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Kapsamında Yeni Bir Dinamik: inanç Turizmi. Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 2(2), 87- 100.

Gibson, H. J. (1998). Active Sport Tourism: Who 116 Participates? *Leisure studies*, 17 (2), 155- 170.

Güneş, N. (2014). Yerel Halkın Turizm Algısı ve Turizme Katılımı: Antalya Konyaaltı ve Kepez İlçesi Örneği. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi): Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Karasar, N. (2018). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayınları.

Kaya, M. (2019). Batman İlinin Açık Alan Kültürel Rekreasyon Turizm Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi. Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rekreasyon Yönetimi Anabilim Dalı, Batman.

Kaya, H., 1999, Uluslararası Politik Derinliklerde Anadolu, F. Özsan matbaacılık, Bursa.

Kayış, A. (2014). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. (Ş. Kalaycı, Dü.) Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Küçükaltan, D., 1992, Türkiye’de Üçüncü Yaş Turizmi, Basılmamış Doktora tezi, İ.Ü. Sosyal Bil. Enst. İstanbul.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Batman İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2021) <https://batman.ktb.gov.tr/>

Küçükaltan, D. & Akkaşoğlu, S. (2016). “Genel Turizm Terminolojisi“. (N. Hacıoğlu, M. Bozkurt, & B. Şahin) içinde, Genel Turizm (15-32). İstanbul: Paradigma Akademi.

Kuvan, Y. & Akan, P. (2005). “Residents' attitudes toward general and forest-related impacts of tourism: the case of Belek, Antalya“. *Tourism Management*, 26(5), 691-706.

Ko, D.W., Stewart, W. P. (2002) A Structural Equation Model of Residents Attitudes for Tourism Development, *Tourism Management*, 23, 521-530

Lawson, R. W., Williams, J., Young, T., & Cossens, J. (1998). “A comparison of residents' attitudes towards tourism in 10 New Zealand destinations“. *Tourism Management*, 19(3), 247-256.

Liu, J., Var, T. (1986). Resident Attitudes Toward Tourism Impacts İn Hawaii. *Annals of Tourism Research*, 13, 193-214.

Mansuroğlu, S. (2006). “Turizm Gelişmelerine Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Akseki/Antalya Örneği“. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 19(1), 35-46.

Maviş, F., & Ahıpaşaoğlu, H., S., & Kozak, N. (2002). Genel Turizm Bilgisi. & Kozak, M., O. (s. Anadolu Üniversitesi ,

Öner, Ş. (2005). Katılımcı Demokrasi Açısından Belediye Kanunu. (H. Özgür, & M. Kösecik) içinde, Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-1 (s. 57-88). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Özgüç, N. (1998). Turizm Coğrafyası. İstanbul: Çantay Kitabevi

Öztürk, A. S. (2010). Antalya Körfezi Batısında Kırsal Turizm: Potansiyel ve Geliştirme Stratejisi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Sandıkçı, M., 2008, Termal turizm işletmelerinde sağlık beklentileri ve müşteri memnuniyeti, Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.1-182

Sunkar, M. ve Tonbul S. (2010). Batman Şehrinin Kuruluş ve Gelişmesi. Coğrafya Dergisi, 0 (21), 18-38.

Şahin, G. (2017). Artvin’de Yaşayan Yerel Halkın Turizme Yönelik Algı ve Tutumları Üzerine Bir Araştırma (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

T.C. Orman Ve Su İşleri Bakanlığı. (2018). Batman İli Tabiat Turizmi Uygulama Eylem Planı 2016-2019.

T.C. Orman Ve Su İşleri Bakanlığı. (2012). Batman İli Doğa Turizmi Master Planı 2013-2023.

Tekin H. Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Ankara: Mars Matbaası; 1977.

Timur, N., Çevik, S., & Kıyık Kıcırcı , G. (2014). Etkinlik Turizmi: Kültür Başkenti Etkinliklerin Başarı Unsurları Üzerinde Bir Değerlendirme. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 56-83.

Tosun, C. (1999). “Towards a Typology of Community Participation in the Tourism Development Process”, Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research, C. 10, S. 2, ss. 113-134.

Tosun, C. (2002). “Host Perception of Impacts: A Comparative Study”, Annals of Tourism Research, C. 29, S. 1, ss. 231-253.

Tuna, M. (2007). Turizm: Çevre ve Toplum (Marmaris Örneği). Ankara: Detay Yayıncılık.

Tokat, M.E. ve Güngör, A. (2017). Batman İli Köprülerinin Mimari Açıdan Değerlendirmesi ve Tarihi Yollarla İlişkisi. Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi, 7 (2/1), 71–83.

Türk Dil Kurumu. (2020). “Kelimeler”, <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim: 11.12.2020).

Türker, G. ve Türker, A. (2014). “Yerel Halkın Turizm Etkilerini Algılama Düzeyi Turizm Desteğini Nasıl Etkiler: Dalyan Destinasyonu Örneği”, Electronic Journal of Vocational Colleges, C. 4, S. 1, ss. 81- 98.

Uçar, S. (2018). Tarihi Ve Kültürel Mirasın Turizm Talebine ve Çekiciliğine Dönüştürülmesine Dair Bir Araştırma: Batman ve Çevresi Örneği. İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı Turizm İşletmeciliği Yüksek Lisans Programı, İstanbul.

Var, T., Kendall, K. W., & Tarakçıoğlu, E. (1985). "Resident Attitudes Towards Tourists in a Turkish Resort Town". *Annals of Tourism Research*, 652-658.

Eralp, Z.1983. Genel Turizm, dspace.ankara.edu.tr

Ünlüöner, K., Tayfun, A., & Kılıçlar, A. (2011). *Turizm Ekonomisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Yanar, R. (2014). *Farklı Boyutlarıyla Türkiye'de Kalkınma*. Ankara: Elif Yayıncılık.

Yıldız, Z. (2011). Turizm Sektörünün Gelişimi ve İstihdam Üzerindeki Etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 54-71.

Zengin, B. (2005). *Geçmişten Günümüze Batman, Batman Kültür ve Sanat Derneği Yay.*

Williams, J., Lawson, R. (2001). Community Issues And Resident Opinions Of Tourism. *Annals of Tourism Research*, 28(2), 269-290.

EKLER**EK-1 ÖLÇEK FORMU****EK -2 ETİK KURULU BAŞVURU FORMU****EK-3 ÖLÇEK KULLANIM İZNİ**

Üniversitesi Öğrencilerinin Batman’da Turizm Algısı ve Turizme Katılımının Değerlendirilmesi Anket Formu 79

Sayın Katılımcı,
Bu anket, “Üniversitesi Öğrencilerinin Batman’da Turizm Algısı ve Turizme Katılımı’nın Değerlendirilmesi” konulu yüksek lisans tezinde veri elde etmek amacıyla hazırlanmıştır. Soruların cevaplanması en fazla 3 dakika sürmektedir. Soruları cevaplarken isim belirtmeniz **kesinlikle istenmemektedir**. Cevaplarınıza ilişkin gizlilik kesin bir şekilde sağlanacak ve toplanan veriler yalnızca bilimsel araştırma amacıyla kullanılacaktır. Soruları cevaplandırarak araştırmaya yapacağınız önemli katkıdan dolayı şimdiden çok teşekkür ederiz.

Yüksek Lisans Öğrencisi
Danışman

İzzet DEMİR
Batman Üniversitesi

Prof. Dr. Mehmet Onur GÜLBAHAR
Batman Üniversitesi

Her bir ifadeye ilişkin sonuçlarınızı (1) Kesinlikle Katılmıyorum’dan (5) Kesinlikle Katılıyorum’a kadar ilgili yere (x) işareti yazarak belirtiniz.

Aşağıda, katılımcıların turizm algısını ölçmeye dayalı sorular bulunmaktadır. Sizin için uygun olan seçeneği, ifadeye “X” işareti kullanarak belirtiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
--	----------------------------	--------------	-------------------	-------------	---------------------------

Turizmin Sosyo-Kültürel Pozitif Etkileri

1.	Turizm, kültürel aktivitelerin gelişimini sağlamaktadır.	()	()	()	()	()
2.	Turizm, yerel halkın kültürel gelişimine katkı sağlamaktadır.	()	()	()	()	()
3.	Turizm, yerel halkın yaşam kalitesini yükseltmektedir.	()	()	()	()	()
4.	Turizm, yerel halkın eğlence serbest zaman değerlendirme olanaklarını arttırmaktadır.	()	()	()	()	()

Turizmin Sosyo-Kültürel Negatif Etkileri

5.	Turizm, yerel halkın tutum ve davranışlarını olumsuz yönde etkilemektedir.	()	()	()	()	()
6.	Turizm, kültürel değerlerin yok olmasına neden olmaktadır.	()	()	()	()	()
7.	Turizm, yerel halkın turistik çekiciliklere ulaşımını zorlaştırmaktadır.	()	()	()	()	()
8.	Turizm, suç, fuhuş, uyuşturucu gibi sosyal problemlere neden olmaktadır.	()	()	()	()	()

Turizmin Ekonomik Pozitif Etkileri

9.	Turizm, geleneksel ürünlerin üretimini sağlamaktadır	()	()	()	()	()
10.	Turizm, ekonomik kazanç sağlamaktadır.	()	()	()	()	()

11.	Turizm, yerel ekonomiyi desteklemektedir.	()	()	()	()	()
12.	Turizm, yerel halk için yeni iş fırsatları yaratmaktadır.	()	()	()	()	()

13.	Turizm, bölgeye daha fazla yatırımın yapılmasını sağlamaktadır.	()	()	()	()	()
-----	---	-----	-----	-----	-----	-----

Turizmin Ekonomik Negatif Etkileri

14.	Turizm, bölgedeki ürün ve hizmet fiyatlarını arttırmaktadır.	()	()	()	()	()
15.	Turizm, bölgede hayat pahalılığına neden olmaktadır.	()	()	()	()	()
16.	Turizm, yerel halk arasında ekonomik kazanç eşitsizliği yaratmaktadır.	()	()	()	()	()

Turizmin Çevresel Pozitif Etkileri

17.	Turizm, doğal çevrenin korunmasını ve gelişimini desteklemektedir.	()	()	()	()	()
18.	Turizm, gelecek nesiller için çevre kalitesini iyileştirmektedir.	()	()	()	()	()
19.	Turizm, çevre bilincini arttırmaktadır.	()	()	()	()	()
20.	Turizm, tarihi bina ve yapıların korunmasını teşvik etmektedir.					

Turizmin Çevresel Negatif Etkileri

21.	Turizm, çevre kirliliğine (toprak, hava, su) neden olmaktadır.	()	()	()	()	()
22.	Turizm, doğayı (bitkiler, hayvanlar, ekosistem) olumsuz etkilemektedir.	()	()	()	()	()
23.	Turizm, çarpık kentleşmeye neden olmaktadır.	()	()	()	()	()
24.	Turizm, kalabalıklaşma, gürültü kirliliği, trafik sıkışıklığı gibi problemler yaratır.	()	()	()	()	()

Turizmin Gelişimine Verilen Destek

25.	Turizmin daha fazla gelişimi için çaba sarf edilmelidir.	()	()	()	()	()
26.	Turizm yatırımları artarak devam etmelidir.	()	()	()	()	()
27.	Turizm gelişimini destekliyorum.	()	()	()	()	()

28.	Turizm, toplumumuzun bir parçası olmaya devam etmelidir	☐	☐	☐	☐	☐
BÖLÜM B						
DEMOGRAFİK BİLGİLER						
B1. Yaşınız						
B2. Cinsiyetiniz		☐ Kadın ☐ Erkek				
B3.Medeni Durumunuz		☐ Evli ☐ Bekar				
B4. Öğrenim Durumunuz		☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Ön Lisans ☐ Üniversite ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora				
B5. Mesleğiniz		☐ Emekli ☐ Özel Sektör Çalışanı ☐ Kamu Çalışanı ☐ Öğrenci ☐ Ev Hanımı				
B6. Aylık Ortalama Geliriniz		☐ 2.000 TL'den az ☐ 2.000 -3.000 TL arası ☐ 3.001-4.000 TL arası ☐ 4.001-5.000 TL arası ☐ 5.001-6.000 TL arası ☐ 6.000 TL'den fazla				